

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 14 april 2023

INHOUDSOPGAVE
Notulen 14 april 2022

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Verslag verkenner	Pagina 6
3	Sluiting	Pagina 44

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
14 april 2023**

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.

CDA

Berghorst, mevrouw mr. A.

PvdA

Bijnen, H.M. van

PVV

Blijlevens, R.P.

JA21

Bloi MA, J.M.

VVD

Bommel, C.P.G. van

BBB

Bosch, M. Th.

PVV

Claassen, drs. R.A.B.

PVV

Eijk, mevrouw W.P.J. van

VVD

Fischer, mevrouw A.M.J.N.

50PLUS

Franssen, R.F.R.P.

BBB

Franssen, R.J.H.

LOKAAL-LIMBURG

Gabriëls, drs. G.J.W.

GroenLinks

Hanegraaff, dr. M.C.

CDA

Heijnen, drs. E.H.J.

BBB

Hermans, L.J.

PVV

Huizing, J.

BBB

Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.

D66

Jetten, mevrouw T.G.M.

GroenLinks

Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.

PVV

Koopman M SEN, mevrouw S.N.

VVD

Kuiper, mevrouw L.Y.M.

SP

Kuntzelaers, J.J.M.

PvdA

Loomans, ir. P.J.M.

Partij voor de Dieren

Megens, B.J.M.H.

PVV

Mertens, mevrouw mr. K.G.M.

GroenLinks

Nijenhuis, D.J.

BBB

Nijskens, H.L.M.

VVD

Peters, A.C.P.

LOKAAL-LIMBURG

Plusquin, mevrouw P.S.M.L.

Partij voor de Dieren

Pol, mevrouw H.A. van der

BBB

Queisen, A.G.M.

BBB

Satijn, S.H.M.

VVD

Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.

BBB

Schuuring BA, mevrouw E.A.

PvdA

Smeets, C.A.H.

SP

Sol MSc, H.P.A.

GroenLinks

Theuns MSc, M.L.M.

CDA

Vaessen, L.A.P.

D66

Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.
Wesseling, mevrouw A.
Wetemans, C.C.M.
Wolters Gregório, J.

CDA
D66
BBB
SP

Het college van Gedeputeerde Staten

Gaans-Gijbels, M.W.A. van
Roefs, mevrouw C.W.J.M.
Roest, A.G.M.
Toorenborg, mevrouw M.M. van

Afwezig

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Driessen, R.B.
Goossen, I.J.G.
Schyns MSc, P.F.M.

CDA
Forum voor Democratie
BBB
JA21

Overige aanwezigen

De heer J. Schrijen (verkenner)

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Een heel goede middag allemaal. Het is 15.30 uur, dus ik open de vergadering en heet u allen van harte welkom bij deze extra Statenvergadering. Van de zijde van Provinciale Staten heb ik afmeldingen gekregen van: mevrouw Depondt, de heer Van Bijnen, de heer Schyns, de heer Goossen en de heer Driessen. Ik heet ook iedereen op de publieke tribune van harte welkom, als ook de vertegenwoordiging van de pers. En uiteraard heet ik bijzonder welkom mijn buurman, voor mij aan de rechterzijde voor u aan de linkerzijde: de verkenner, de heer Schrijen. Fijn dat u vandaag aanwezig wilt zijn en eventueel wilt reageren op mogelijke vragen. Maar dat wachten we rustig af, samen. Fijn dat u erbij bent. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist, en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat aan dit vereiste is voldaan. Indien er toch ergens nog een hoofdelijke stemming wordt georganiseerd, je weet het maar nooit, dan zal ik door middel van een loting bepalen waar we dan die stemming beginnen.

De griffier: Dat is Van Eijk.

De voorzitter: Dat is bij Van Eijk. Nou, dat is hartstikke mooi. Er geldt in uw termijn dat u spreekt vanaf het spreekgestoelte. Interrupties van Statenleden gaan via de microfoons bij de interruptietafel. U heeft vijf keer de mogelijkheid tot interruptie, en per interruptie is het mogelijk om twee vervolgvragen te stellen. Dan komen we nu bij het vaststellen van de conceptagenda. Er ligt een ongewijzigde conceptagenda van de Statenvergadering voor. Kunt u allemaal instemmen met de agenda? Dat is het geval. Dan is conform besloten.

2 Verslag verkenner

De voorzitter: Aan de orde, agendapunt 2: het verslag van de verkenner. Daartoe is dus de heer Schrijen als gast uitgenodigd en ook aanwezig. Nogmaals, waarvoor dank. De fracties zullen spreken conform het spreektijdenoverzicht. Er zijn geen maidenspeeches vandaag. Die bewaren we tot een andere gelegenheid. Het zou heel raar zijn - vonden de sprekers zelf - om dat vandaag te gaan doen, waarvoor dank, zodat we ook een open debat met elkaar kunnen gaan voeren. Het is allemaal in één termijn. En na de termijn van Provinciale Staten zal de heer Schrijen antwoord geven op de aan hem gestelde vragen. Dan open ik nu de eerste termijn en geef daarvoor graag als eerste het woord aan de heer Claassen namens de PVV.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Het is even wennen om dat stuk verder te lopen, maar het is me gelukt. De uitvraag naar het debat vond plaats op de dag van het advies van de rapportage zelf, maar er moesten zaken nog wat indalen. En voortschrijdend inzicht heeft ons doen besluiten om over met name de inhoud van het advies toch nog met elkaar het debat aan te willen gaan. En ik ben blij dat dat door iedereen is gehonoreerd. De dagen die volgden op het advies van de verkenner werd duidelijk dat er behoorlijk wat misnoegen was onder de burgers, maar zeker onder onze kiezers, over dit advies. Burgers die het onbegrijpelijk vonden dat inhoud tegenwoordig niet meer het vertrekpunt is in dit stadium van een verkenning. Burgers die zich bedrogen voelden omdat de tweede partij van Limburg op basis van gevoel en oud zeer buitengesloten wordt. Herkenbaar ook uit de gespreksverslagen. Maar waar de VVD nog enigszins over recht spreekt, spreekt de BBB zich niet uit over de rol en positie van een tweede partij in Limburg. Maar er waren ook burgers die mededeelden dat ze zich bedrogen voelden omdat juist de BBB, die een frisse wind zou laten waaien door het Provinciehuis, een partij die op inhoud zeker past bij de PVV, gewoon de oude politiek hanteert – mogelijk op basis van onbekend zijn mét, of ingefluisterd door anderen. En zich naar ons blijkt wat kartelig opstelt na de verkiezingen, en zich na de verkiezingen een middenpartij is gaan noemen. Maar ook talloze burgers die in mails of op social media aangaven niet meer op de BBB te zullen stemmen om voorgenoemde redenen. Burgers die ons vroegen wat het gemis aan een warm bad was, zoals de verkenner ons toevertrouwde. Wat is dat warm bad nu, die vraag die wij ons als fractie ook stellen. Het

voelt een beetje als een blauwtje lopen. En welke liefde had de BBB dan van ons verwacht? Kritiekloos overal in meegaan? Geen scherpe tegenvragen stellen? Wij wilden in ieder geval behandeld worden als een gelijkwaardige partner, zoals dat voor de BBB ook zou gelden. Daarom de vraag aan de verkenner waarom dat in deze fase van de verkenning het gemis aan een warm bad zo veel in de weegschaal legt, terwijl de inhoud tussen de vier partijen – PVV, BBB, CDA en VVD – goed zou passen, en eventuele verschillen overbrugbaar zouden zijn volgens de verkenner. Welk gebrek aan vertrouwen heeft de verkenner dan waargenomen? Want er staat wel dat het er is, maar wat dat dan is, dat lezen we nergens terug, ook niet in de gespreksverslagen met de andere partijen. Dit is alles, zeker ook in het perspectief waar de verschillen en de opvattingen tussen de huidige geselecteerde partijen eigenlijk niet groter is. Vindt de verkenner dit niet een groter risico? En waarom duidt hij die verschillen als wél overkomelijk? En waarom voorzitter, is de eigenlijke keuze van de verkenner niet de keuze over links met GroenLinks en de PvdA geworden? Zijn de verschillen tussen GroenLinks en de PvdA in werkelijkheid toch veel groter dan ze ons allen doen geloven? En op welke wijze gaf het oude zeer van het CDA de doorslag om tot dit advies te komen? Welke acties heeft de verkenner, of de BBB als leidende partij, ondernomen om op dit vlak het CDA richting dialoog met de PVV te doen bewegen? Of zijn daar geen uitspraken over gedaan richting het CDA, in de trend van: hecht het samen af en omarm de toekomst. En verder nog enkele specifieke vragen, die wij ook aan de verkenner maar ook aan BBB en CDA willen stellen. Mogelijk dat zij tijdens hun termijn zo meteen daarop willen reflecteren. Hoe komt het dat het beeld van geen warm bad is ontstaan? En waarom zou dit in de nabije toekomst toch niet hebben kunnen leiden tot innige liefde? Immers, vertrouwen komt te voet en gaat te paard, is het niet? En op basis van het verslag: wat is voor BBB en CDA dan het gebrek aan dat vertrouwen? Is het de druk van de landelijke politiek en oud zeer van een ex-Gouverneur dat doorsijpelt naar de huidige fractie, onder het mom van geen vertrouwen? Was het CDA niet bereid om de uitgestoken hand – en dat heeft u allemaal kunnen lezen – aan te nemen en hier het gesprek met elkaar over te voeren? Het komt nu wel erg convenient over. Is dat zo? En hoe ziet de verkenner dit? Tot slot voorzitter, vinden wij het onze opdracht om de volgende fase die volgt van visie en duiding mee te geven, vooral op het gebied van twee belangrijke thema's: stikstof en energietransitie. En om die reden dienen wij twee moties in, om een oproep te doen aan de Staten – dus niet aan het College maar aan de Staten – zich uit te spreken over een mogelijk breed gedragen opvatting over het stikstofbeleid en het hanteren van de zonneladder, dat tijdens de onderhandelingen volgens ons expliciet meegenomen zou moeten worden. De moties zijn onderweg naar de Griffie en die zullen, zodra dat gereed is, aan u allen worden uitgedeeld. En de tijd is om, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Claassen. En daarmee voldoet het en maken ze onderdeel uit van de beraadslaging, en u zult de moties zo snel als mogelijk in uw iBabs ... Zodra wij ze hebben worden ze meteen gepubliceerd. Geef ik nu het woord aan de heer Nijskens, namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, het beeld vanuit de VVD is natuurlijk 180 graden andersom. Wij kijken terug naar eigenlijk heel positieve gesprekken. Aanvankelijk eerst met BBB en later met de verkenner, en tenslotte met BBB én de verkenner. Wat dat betreft zijn de verslagen zoals ze gepresenteerd zijn, wat ook de wens was van BBB qua transparantie om die ook al vrij snel in het proces met iedereen te delen en openbaar te maken, wat ons betreft volledig naar de gang van zaken in die gesprekken. Dus ik weet niet wat er, als ik de vorige spreker hoorde, in hun gesprekken gebeurd is. Wij hebben die waarneming in ieder geval bij onze gesprekken niet gedaan. Nogmaals, wij hebben juist wel op inhoud gereageerd. En we hebben ook aangegeven dat wij geen partijen op voorhand uitsluiten en dat wij verschillen juist overbrugbaar achten in het gesprek. Wij hebben dus wel gesprekken gevoerd met BBB. Nog niet met de andere fracties. Dit duidingsdebat denk ik ook dat wat aan de vroege kant is, dat dat waarschijnlijk beter had plaats kunnen vinden na de informatiefase. Want we hebben nog een hele weg te gaan. Voorzitter, daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Geef ik nu het woord aan de heer Blijlevens, namens de fractie van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik onze kiezers even bedanken en BBB feliciteren met hun fantastische overwinning. In de taakomschrijving van de verkenner staat, ik citeer: '...samen een stabiele coalitie zouden kunnen vormen, die recht doet aan de verkiezingsuitslag en op voldoende steun kan rekenen in de nieuwe Provinciale Staten van Limburg.' Van de twintig partijen die meegedaan hebben aan de verkiezingen voorzitter, zijn er twee met een positieve uitslag, zeven die in zetels gelijk zijn gebleven en vier die verloren hebben, zeven hebben de drempel niet gehaald. Maar toch, ik weet niet hoe ik moet uitleggen aan de kiezer dat recht doen aan de verkiezingsuitslag schijnbaar alleen geldt als je tien-plus zetels haalt, of er vier of één verliest. In de drie genoemde opties voor een nieuwe coalitie is er alleen in optie 1 gekeken naar de verkiezingsuitslag, mijns inziens. Bij beide andere opties alleen naar een zetelmeerderheid, waar plotseling PvdA, GroenLinks en SP het voor het zeggen krijgen wie er wel of niet in de coalitie komt. Twee zetel-nullers, een zetel-verliezer, die ons JA21 uitsluiten. En dat terwijl JA21 volgens de kieswijzer dichter bij hen staat dan hun beoogde coalitiepartners VVD en CDA. De verkenner spreekt in zijn voorwoord over, ik citeer: 'Vertrouwen tussen kiezer en gekozene, vertrouwen van burgers in de politiek en vertrouwen tussen mensen en tussen partijen onderling.' Het huidige advies, optie 3, doet mijns inziens aan deze drie vertrouwenskwesaties te weinig recht. Deelname van JA21 en LOKAAL-LIMBURG aan het College wordt vooralsnog buiten beschouwing gelaten, omdat het niet in verhouding staat tot de programmatische inbreng. Dus beter een verliezer in een kunstmatig gelijmde coalitie, met bijbehorende risico's, dan een gelijkgestemde Calimero met, wie zal het zeggen, misschien wel een kundig bestuurder. Met betrekking tot die programmatische inbreng verwijs ik graag even naar het gezamenlijke tienpuntenplan stikstof van JA21 en BBB, gepresenteerd in juni 2022, toen beide partijen verhoudingsgewijs nog even groot waren in Den Haag. De verkenner heeft het er in zijn bevindingen over dat de VVD en het CDA elkaar stabiele coalitiepartners vinden. Dat men dat van JA21 en BBB nog niet kan vinden is begrijpelijk. Vraag is wel: waarom dan in zee gaan met een bestuurspartij die er in 2015-2019 de stekker uit trok. BBB, CDA en VVD worden het middenblok genoemd. Dat zou dus betekenen: links en rechts wat toevoegen en je hebt stabiliteit. Dus geen naar links hangende 26 zetels, maar stabiele in evenwicht zijnde 25 zetels aan beide zijden van het middenblok. Of je kunt ook creatiever denken, aan misschien wel 30 zetels. Voorzitter, ik rond af. De huidige BBB-overwinning heeft voor de zoveelste keer duidelijk aangegeven dat de kiezer aan iets nieuws toe is. Laten we hen dat ook eens geven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Blijlevens. Geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten, namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja dank u wel, voorzitter. Voor ik begin met de duiding wil ik ook nog even kort terugkijken op de campagne. Ik vond het voor zover ik het heb kunnen overzien namelijk een zuivere campagne. Er is op de bal gespeeld en niet op de persoon, en dat doet mij deugd. En ik hoop dat we dit de komende vier jaar hier in het debat en met elkaar volhouden. BBB is de grote winnaar van de verkiezing. Gefeliciteerd. En ook JA21 gefeliciteerd met de winst. GroenLinks, D66 en de Partij van de Arbeid winnen alle drie licht, maar dat uit zich niet in een extra zetel. Ja, en Forum voor Democratie en het CDA hebben in moeten leveren. Maar BBB heeft duidelijk een groot publiek aan zich weten te binden en aan te spreken. En misschien is dat uit onvrede van het huidige beleid van het kabinet, misschien nieuw elan – wie zal het zeggen. Hoe dan ook heeft de stikstofcrisis én de natuurramp een grote rol gespeeld in deze campagne. En in de media, laten we die vooral niet vergeten. Dan de verkenning. En ten aanzien van verkenning willen we de deelnemers aan de gesprekken bedanken. Voor ons, voor GroenLinks, had de insteek iets anders mogen zijn. We hadden graag gehoopt dat we zouden kijken naar de programma's, de verkiezingsprogramma's, en daaruit eventuele verschillen en overeenkomsten destilleren, en kijken van: is iets overbrugbaar, kunnen er bruggen gebouwd worden. Dat is niet gebeurd en dat vinden we jammer. Vanaf de start hebben we wel geprobeerd verbinding te leggen op inhoud, maar we kwamen tot de conclusie dat BBB vooralsnog niet met ons verder wil. En het is zoals de verkenner dat letterlijk in zijn verslag weergeeft: dat is op basis... En nu weet ik niet meer waar ik ben, want ik ben een beetje aan het improviseren. Dat is met name op basis van beeldvorming en frames. Dat vinden wij in zoverre jammer, omdat wij volgens ons bewezen hebben een stabiele bestuurspartij te zijn. In Den Haag hebben we nooit bestuurd, maar in gemeentes heel vaak en

blijken we stabiel en betrouwbaar. En juist nu met enorm veel problemen, ik noem armoede, ik noem stijgende prijzen, maar ook - ja, daar is tie weer - de natuur, de stikstofcrisis, maar ook juist de kleine kernen, de leefbaarheid van kleine kernen, de bereikbaarheid van kleine kernen – hadden wij graag mee willen denken op inhoud. Waren we daaruit gekomen? Dat weet ik niet. Maar het is zo. We hebben ons ook nog afgevraagd: zijn er ook andere partijen die ons uitgesloten hebben? Dat hebben we niet op basis van de verslagen kunnen zien. Maar ja, misschien is dat uit verslagen gehaald, en als dat zo is dan hoor ik dat graag tijdens de borrel. Dan zou ik dat graag willen toelichten. Nogmaals, het is jammer. We hadden het graag inhoudelijk samen uitgezocht. Maar voorzitter, politiek is een hard vak, dus na wat wonden likken respecteren we ieders keuze. Het is zoals het is, maar GroenLinks zou natuurlijk GroenLinks niet zijn als we ons heerlijk tegen toekomstig beleid gaan aan bemoeien. En we zullen constructief zijn waar dat nodig is en als we het eens zijn met beleid. Maar we zullen ons met hart en ziel en zaligheid verdedigen, proberen dingen beter te krijgen, om dat erin te fietsen in toekomstig beleid. Want voorzitter, één ding willen wij niet – en ik hoop dat met ons niemand dat wil, geen enkele partij – en dat is dat Limburg op slot gaat. Dat zou het meest trieste gevolg zijn van eventueel beleid. Wij wensen de vijf partijen die nu verdergaan heel veel succes met alles wat nog komen gaat, want het is ook een grote verantwoording. En we zijn heel benieuwd naar het vervolg en we zullen dit zeer kritisch volgen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, natuurlijk is een felicitatie op zijn plaats aan de grote winnaar BBB, die een duidelijke en succesvolle campagne hebben gevoerd met een dito resultaat. Dat is een knappe prestatie. Wel vinden we het jammer dat in deze campagne deels met onjuiste schrikbeelden is gewerkt – zie de site Boeren met toekomst, gefund door het agrobédrijsleven, die no matter wat je invulde toch al op het stemadvies BBB uitkwam – dat zowat alle boeren zouden moeten verdwijnen, dat de voedselzekerheid op het spel zou staan et cetera. Terwijl het overgrote deel van de Nederlandse agrarische productie de grens overgaat en het overgrote deel van de agrarische sector - die heel breed is - kan blijven. Ook al zal ze zich moeten aanpassen, zoals wij allemaal. Ook hoorden we bij tijd en wijle van BBB, maar moet ook gezegd worden: ook van andere partijen, dat er twijfel gezaaid wordt aan de noodzaak en de onderbouwing van het stikstofbeleid. Een ontkenningstactiek, die als het uitkomt toch weer van stal wordt gehaald. Maar we hoorden ook constructievere geluiden van de landelijke voorvrouw van BBB, dat er wel een stikstofaanpak nodig is, al moet het niet alleen om stikstof gaan. En dat de Nederlandse wet, ook de huidige Stikstofwet, en Europese regels worden geaccepteerd. Wij vinden het belangrijk dat nieuwkomer en de grootste partij in Limburg, de BBB, hierover klare wijn schenkt. Horen ze tot de aanpakkers of tot de ontkenners? Aanpak van niet alleen stikstof maar van een algehele verduurzaming van de landbouw. Ook klimaat, water, lucht en bodemkwaliteit en niet te vergeten dierenwelzijn, waarvoor er nu nota bene € 24 miljard op de Haagse plank ligt, dat je ook als een unieke kans kan zien. Kortom, aanpakken of ontkennen. En gaan we ons aan de Stikstofwet houden, inclusief het maken van gebiedsplannen op 1 juli aanstaande? Dat zouden we graag willen weten van de BBB-fractie. Voorzitter, terug naar het verkiezingsresultaat. Zeker, BBB is de grote winnaar. Maar ook de zich op groen profilerende partijen hebben het goed gedaan. GroenLinks en de Partij voor de Dieren hebben hun verdubbeling in de vorige verkiezingen weten vast te houden. D66 boekte hier in Limburg een kleine winst. En nu zien we dat deze partijen buiten de Collegevorming worden gehouden. Onze partij moest dat overigens uit de krant vernemen. Dan vragen wij ons af, gezien de verkiezingsuitslag: met welk recht? Met de uitdagingen die er onmiskenbaar zijn wat betreft stikstof, verduurzaming van de landbouw, klimaat en energietransitie, sta je dan niet met je rug naar de toekomst, als je partijen die zich hierop profileren buiten de boot laat vallen? Partijen die in het College hebben bewezen met constructieve stikstofplannen te komen – ik denk aan de vrijwillige uitkoopplannen van Gedeputeerde Gabriëls – en die zich niet van de dilemma's van de energietransitie afmaken door een simplistisch nee tegen wind en zon op land. En niet dat we een probleemloze Collegevorming verwachten, voorzitter. De Partij van de Arbeid zegt landelijk net zo groen te zijn als GroenLinks. Dus ze hebben wat hoog te houden. De SP doet uitspraken tegen megastallen in het

verslag. Hoe gaan ze dat waarmaken? Heel opmerkelijk is dat wij kennelijk als enige de goed bevallen praktijk van een extraparlamenteair College willen vasthouden. Waarom zetten we die succesvolle Limburgse praktijk niet door en keren we terug naar de oude politiek: dichtgetimmerde coalitieakkoorden, dichtgetimmerd coalitieoverleg voor Statenvergaderingen? Welk opportunisme is hier in het spel? Wat de Partij voor de Dieren betreft ketenen we ons niet vast aan oude praktijken en houden we die optie van een extraparlamenteair College open. Voorzitter, afsluitend: we staan op een keerpunt wat betreft duurzaamheid nu we voor vier jaar spoor gaan uitzetten. Een laatste kans om gevaarlijke klimaatverandering binnen de perken te houden, om de natuur te redden, om te bouwen voor alle mensen en niet alleen voor de rijken en toeristen. Genoeg werk aan de winkel, dat zien we nu al. Ons mooie landschap kleurt oranje van het glyfosaat, landbouwgif en dreigt opgeofferd te worden aan luxe vakantiewoningen. Die grote vraagstukken vragen ook om lastige knopen door te hakken, moed en durf van politici. Niet met je rug staan naar de toekomst, die duurzaam zal zijn of niet. Hoe de Collegeonderhandelingen ook aflopen, we hopen dat de toekomstige bestuurders die moed en durf kunnen opbrengen. En om dat kracht bij te zetten dient de Partij voor de Dieren de motie van D66 mee in. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens, namens de fractie van D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, vanaf de maan gezien zijn we allemaal gelijk. En de verkenner schreef in zijn verslag dat de afstand die BBB bewaart ten aanzien van GroenLinks, voort lijkt te komen uit beelden en frames, ontstaan door sterke groene profilering. Nu we uit de campagnestand komen begin ik vandaag graag met de constatering dat ik achter al die bordjes met partijkleuren vooral mensen van vlees en bloed zie. En zeg ik eigenlijk vooral tegen alle nieuwe gezichten die daar zitten: welkom, fijn dat u er bent. En ik kijk uit naar de samenwerking. En mocht u nu vandaag al denken: 'waar ben ik aan begonnen', dat heb ik ook nog steeds heel vaak. Maar het went echt. Voorzitter, mijn partijkleur is groen. Maar dat zijn er inmiddels best wel veel. De reden waarom ik hier sta is een heel persoonlijke. En omdat dat voor ons allemaal geldt, wil ik daarbij beginnen. Als mens heb ik namelijk de allermooiste nevenfunctie van de wereld: ik mag tante zijn van vijf kleine helden. De volgende generatie, zeg maar. En in twee gevallen zijn dat kleine Limburgertjes. En dat was waar voor mij de afgelopen verkiezingen om gingen. Want we erven onze provincie niet van onze voorouders, we lenen hem van onze kleinkinderen. En als mijn neefjes en nichtjes mij over eenendertig jaar vragen: 'En tante Marlou, toen jij daar zat, wat heb jij toen gedaan? Welk verschil heb jij gemaakt?', dan wil ik een goed antwoord hebben. En deze periode gaat voor mij om het geven van dat antwoord. En wetend dat onze natuur achteruitholt, bouw, infra en innovatieve projecten stil komen te liggen, ons drinkwater straks mogelijk niet meer te drinken is en twee zomers geleden het water een vernietigend spoor door de straten van Valkenburg trok, kan mijn antwoord dan niet zijn: ja, tante Marlou heeft onderhandeld of we dat natuurherstel nog wat langer konden uitstellen tot er een nieuw College zat, of er betere cijfers waren waar de anderen het ook over eens waren, tot ze er in Den Haag uit waren wat het verschil is tussen versnellen en pauzeren, en terwijl alle goede ontwikkelingen voor schone energie en circulaire economie stil kwamen te liggen terwijl bomen omkiepen, het wantrouwen in de politiek groeit, en onze aarde alleen maar warmer wordt. Voorzitter, de verkenner stelt vast dat er tussen BBB en D66 een dermate groot verschil van inzicht over de stikstofaanpak is dat het niet realistisch lijkt daar eensluidende afspraken over te maken. Het bevreedt mij soms dat je willen houden aan de wet, gelijkheid willen tussen uitgekocht worden vanwege een weg of stikstof, en minder willen discussiëren over cijfers en meer over oplossingen, bijna radicaal is of onoverbrugbaar blijkt te zijn. Maar dat is wat het is, want ik sta achter de belofte die ik als lijsttrekker deed. En ik wil ons verkiezingsprogramma waarmaken. En dus sta ik voor vooruitgang en daar ga ik dan ook voor. Mijn vraag aan de straks in- of formerende partij is eigenlijk vooral vandaag: welke afspraken kunt u dan wel maken tussen uw partijen onderling? Welke verantwoordelijkheid neemt u met zijn allen? Die vanuit gezond verstand? Of toch ook vanuit de wet en de rol van betrouwbare overheid? Tot hoever bent u bereid te gaan voor uw compromissen? Gaan alle stikstofmaatregelen van tafel, zoals het verkiezingsprogramma van de grootste winnaar BBB stelt? Of worden Natura 2000-gebieden strenger beschermd zoals de SP wil, of uitgebreid en versterkt zoals de wens van de PvdA? Gaat Limburg

voor samenredzaamheid, zoals het CDA wil? Of doen we juist wat minder aan armoede en de sociale agenda, zoals de wens is van de VVD? Ik geef vanuit D66 drie punten mee. De eerste is: formeer vanuit vertrouwen en herwin dat van de Limburger daarmee. De afgelopen periode heeft ons laten zien hoe belangrijk het is dat Limburgers zich kunnen herkennen in hun bestuur en begrijpen wat er gebeurt in hun besluiten. Het ergste wat Limburg kan gebeuren is: nog een bestuur dat valt, met alle gevolgen van dien. Formeer stabiel en vanuit vertrouwen, en wees waar mogelijk transparant. De tweede is: hou regie en neem verantwoordelijkheid. Er is al veel gezegd over stikstof. We merken dat nu bijna de pauzeknop lijkt te worden ingedrukt door het CDA en een beetje de BBB. Laten we er geen Haagse toestanden van maken. Uitstel verergert het probleem en verlengt de onzekerheid. Dat is niet in het belang van de PAS-melders, die perspectief hebben verdiend. En alle provinciale beleidsdoelen. Daarom dien ik vandaag een motie in met GroenLinks. En de derde is: heb oog voor alle Limburgers en luister juist naar wie we niet horen. Want of het nu om de energiecrisis of het mentale welzijn van jongeren gaat, het zijn juist de mensen die we het minste horen die de overheid het hardste nodig hebben. Zij hebben er het eerste last van als de ongelijkheid groeit en zij zijn de laatsten waaraan soms gedacht wordt. Ik hoop dat u hen in uw achterhoofd houdt als u uw plannen maakt. Voorzitter, ik rond af met twee oproepen. Aan de formerende partijen: vorm geen coalitie van stilstand. Weet dat u D66 bij voorstellen voor vooruitgang altijd aan uw zijde kunt vinden, en bij het tegenovergestelde ook recht tegenover u. En al mijn collega's: laten we in deze Staten niet de wens maar de werkelijkheid als uitgangspunt nemen. We kunnen vanuit verschillende waarden komen tot gedeelde oplossingen. En als iedereen van ons een beetje gelijk heeft, kunnen we samen bijdragen aan groter geluk van alle Limburgers.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Mag ik aannemen dat die motie zo snel mogelijk wordt ingediend? U heeft hem in ieder geval formeel ingediend, maar dat die gemaild wordt. Dan gaat hij rondgestuurd worden. Dank u wel. Geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, allereerst wil ik namens LOKAAL-LIMBURG een woord van dank uitspreken aan alle kiezers die tijdens de onlangs gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten en het Waterschap hun stem hebben uitgebracht op LOKAAL-LIMBURG. Wederom heeft LOKAAL-LIMBURG een positieve groei laten zien, namelijk 10% wat betreft de uitgebrachte stemmen op onze partij. Ook de komende jaren zullen wij weer klaarstaan en opkomen voor de belangen van onze inwoners, ondernemers en verenigingen in onze mooie provincie Limburg. Immers, bij LOKAAL-LIMBURG doet iedereen mee en laten wij niemand in de kou staan. Tussendoor wil ik toch wel eens even vermelden dat er altijd hier in deze Provincie vanuit wordt gegaan dat we maximaal een aantal deputés kunnen hebben. Maar in de verbreding in de gedachtegang en ook het advies aan de grote winnaar van deze verkiezingen, namelijk de BBB, wil ik onder meer wijzen in de Provinciewet op artikel 35a. Misschien kunt u dat ook als verkenner maar ook als partij meenemen. Ook wil ik de grote winnaar van de verkiezingen, BBB, feliciteren met hun verkiezingsuitslag. Ofschoon wij bij LOKAAL-LIMBURG worstelen met de gedachte dat er op een coalitie wordt aangestuurd die bestaat, naast BBB, uit het merendeel verliezers. De wens van de kiezer wordt op deze manier niet beloond. De tegenstanders van BBB in Den Haag worden de vrienden in diverse provincies. LOKAAL-LIMBURG en veel kiezers kunnen dit niet plaatsen. Wij wensen de formateur veel wijsheid, en om te komen tot een stabiele coalitie staat onze deur open. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório, namens de fractie van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. De verkiezingen brachten ons helaas niet de uitslag waarvoor we gewerkt en waarop we gehoopt hadden. Die pleister hebben we er inmiddels weer vanaf getrokken, en we gaan daadkrachtig aan de slag als fractie en feliciteren de winnaars in deze Staten. Vorige week presenteerde de verkenner, de heer Schrijen, na gesprekken met alle politieke partijen in Limburg verschillende varianten om te komen tot een nieuw Provinciebestuur. De variant die volgens de verkenner

als eerste onderzocht dient te worden is er een met BBB, VVD, CDA, PvdA en ons, de SP. Deze variant is volgens de SP niet de eerst logische variant op basis van de verkiezingsuitslag. We hebben de verkenner meermaals aangegeven dat wat ons betreft eerst de vier grootste partijen om tafel moeten gaan zitten, want dat doet immers het meest recht aan de verkiezingsuitslag. Blijkbaar zijn er bij die varianten nu al verschillen geconstateerd, waardoor de verkenner een ander advies heeft gegeven. Wij zijn als partij uitgenodigd en zullen op deze uitnodiging ingaan. Als het nodig is, dan nemen wij graag verantwoordelijkheid en sluiten we dan ook aan bij die gesprekken om te bezien of er inhoudelijk een bestuur gevormd kan worden. De SP heeft een verkiezingsprogramma opgesteld waarin voorstellen staan waarmee onze Limburgse samenleving verbeterd wordt en onze inwoners op de eerste plaats komen. En we zullen de komende weken horen of die met de voorgestelde groep gerealiseerd kunnen worden of niet. We lopen vooralsnog niet vooruit op inhoudelijke gesprekken die nog moeten plaatsvinden. We zullen wel zien wat daaruit komt.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik ken de SP als een partij die altijd strijdt voor haar idealen en daar ook heel ver in wil gaan. En ik hoor u eigenlijk nu zeggen: wij waren eigenlijk voor eerst de vier grootste en nu zitten we toch aan tafel. En ik vraag me eigenlijk af: hoe zit de SP daar dan nu aan tafel? Want een vorige keer dat ik onderhandeld heb met de SP bleek tussen besturen en idealen de kloof eigenlijk te groot en niet te overbruggen. Hoe kijkt u nu naar de gesprekken die u gaat voeren op advies van de verkenner? Hoe zit de SP daar aan tafel?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij gaan er heel ontspannen aan tafel zitten. De kloof tussen besturen en idealen is niet zo groot, want dat hebben we inmiddels al een keer gedaan in dit huis. En uiteraard zijn er inhoudelijk verschillen tussen alle vijf de programma's van de partijen die als eerste aan tafel gaan zitten, wat het voorstel is van de verkenner. En dan zullen we zien hoe ver dat die inhoudelijke punten uit elkaar liggen, of dat er naar elkaar toegewerkt kan worden.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, de SP heeft inderdaad een keer bestuurd en is toen opgestapt vanwege haar idealen. En de vorige keer was dat bij de onderhandelingen ook zo. En daar kan ik eigenlijk alleen maar respect voor hebben, maar u zegt nu: ik worstel een beetje met de stabiliteit en de stappen die komen en dergelijke. Zijn er inhoudelijke breekpunten? Kan men met de SP alle kanten op? Hoe zit u daar aan tafel? Even iets specifiek.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, heel specifiek hebben wij een verkiezingsprogramma geschreven met een heel aantal dingen die we willen bereiken in Limburg. En wat dat betreft zijn we eigenlijk heel duidelijk in wat we willen en gaan we ook met die duidelijkheid aan tafel. En we zullen zien of er met zijn allen daaruit gekomen kan worden of niet.

De voorzitter: Tot slot.

Mevrouw Jenneskens (D66): De BBB heeft twee breekpunten op die tafel gelegd: geen gedwongen uitkoop en het loslaten van het jaartal van 2030, en daarmee ook eigenlijk een beetje de spoed en de versnelling van de aanpak van het stikstofprobleem. En zijn dat voor u breekpunten of kunt u daarmee leven?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): In de gesprekken met de verkenner en de BBB hebben wij eigenlijk gemerkt dat er over alles wel te praten valt, dus ook over deze breekpunten. En we zullen zien waar dat de komende weken op uitloopt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, eigenlijk maar één vraag. Toen u het bericht kreeg van: de SP hoort bij de lucky five, op een schaal van 1 tot 10 hoe reageerde u erop? Van 1: hoe is het mogelijk dat dit kan, tot 10: o ja nee, dat hadden we wel verwacht?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Claassen (PVV): Want de verkenner zegt: het is hartstikke logisch. Op uw schaal, 1 is: helemaal niet logisch, 10 is: wel logisch.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik ga er niet over wat de verkenner logisch en niet logisch vindt. Ik kan alleen zeggen dat wij verrast waren dat dit de voorgestelde variant zou worden. Daar waren wij verrast over. Ja, in de gesprekken moet nog blijken hoe dat gaat uitpakken, of ik daar gematigd positief over blijf of niet.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, dan is de vervolgvraag: en waarop baseerde u uw verrassing? Waardoor was u zo verrast? Wat maakte dat u verrast was?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij hadden verwacht dat op zetelaantal de eerste vier partijen als eerste een poging zouden wagen om tot elkaar te komen. Dus dat was onze verwachting. Ja, wij zijn op basis van de verkiezingsuitslag pas nummer zeven in het rijtje, dus...

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Oké, dus de vervolgvraag is, voorzitter: de verrassing zat meer in het proces en niet in dat de verschillen te groot zouden zijn?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Nee, we zitten in de politiek om het juist over verschillen te hebben en te kijken of je met elkaar iets van de samenleving kunt maken. Dus daar ben ik niet zo heel erg bang voor, om gesprekken aan te gaan met mensen. Maar we waren inderdaad meer verrast op basis van de verkiezingsuitslag.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Claassen (PVV): Als het gaat over de inhoud...

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Claassen. U kunt de eerste vergadering al proberen om er nog eentje te pakken, maar die krijgt u niet. Was u...

De heer Wolters Gregório (SP): Bijna klaar.

De voorzitter: Bijna klaar. Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik heb die twee minuut zesendertig niet helemaal nodig, voorzitter. Ik was geëindigd met: we lopen voorsnog niet vooruit op inhoudelijke gesprekken, zoals ook net bij de interrupties, die nog moeten plaatsvinden. We zullen zien wat daaruit komt. Ik weet in ieder geval zeker dat er drie supergemotiveerde SP'ers klaarstaan om met iedereen samen te werken aan een Limburg dat van ons allemaal is, of dat vanuit een coalitie of vanuit de oppositie is. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer, namens de fractie van 50PLUS. En ze zal dat doen vanuit het spreekgestoelte.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel. Ik vind dit zo belangrijk dat ik dat graag vis-à-vis wil doen, en niet tegen de rug van al mijn collega's. Voorzitter, het kennismakingsgesprek met BBB en het gesprek met de verkenner heeft 50PLUS aangegeven dat een duidingsdebat later in het proces kon plaatsvinden, wanneer er zaken waren om te duiden. Het is eerder dan verwacht nu wel het geval. Want 50PLUS is verbaasd over het eindverslag en het advies van de verkenner, de heer Schrijen. 50PLUS moet constateren dat de uitkomst van de verkenner niet strookt met de uitgangspunten die 50PLUS heeft gedaan. Dat mag uiteraard. Maar er komt nog meer. Alhoewel wij terdege beseffen dat de verkenner een onafhankelijke positie heeft. Voor ons was het eerste uitgangspunt: recht doen aan de verkiezingsuitslag. Het voorstel van de verkenner om een coalitie te vormen van BBB, VVD, CDA, Partij van de Arbeid en SP is echt niet de frisse wind die 50PLUS bedoeld heeft, en ligt ook niet in lijn met de verkiezingsuitslag. Met een blik kijken we naar wat we in de afgelopen Statenperiode allemaal gedaan hebben. Maar dat betekent niet dat er nu een coalitie moet komen met één winnaar en twee verliezers en twee gelijk geblevenen. Het CDA verliest opnieuw, en nu met 45% – alhoewel daar de meningen verschillen, er is iemand die zegt: 40% – van de vorige Statenzetels. En de SP nu met 25%. En toch, toch worden ze uitverkoren voor de coalitiebesprekingen. Tweede uitgangspunt: zoeken naar de programmatische overeenstemming. De verkenner stelt dat er grote overeenkomsten zijn bij verkiezingsprogramma's tussen de beoogde coalitiepartijen. Welke analyse heeft de verkenner gedaan en waar is dat terug te vinden? En heeft de verkenner dit voor alle partijen gedaan? Als je de beoogde coalitiepartijen vergelijkt op basis van de overeenstemming in de kieswijzers Kieskompas en StemWijzer, zoals 50PLUS gedaan heeft, blijkt dit helemaal niet zo te zijn. Hoezo grote overeenkomsten? Moet 50PLUS toch niet nu al concluderen dat de beoogde coalitiepartijen de breekpunten van de BBB al voor lief nemen vóórdat de informatiefase wordt ingegaan? 50PLUS verwijst verder naar deze analyse, bijgevoegd bij de verslagen die jullie eerder van ons gehad hebben. Nogmaals gezegd, er wordt wel erg makkelijk gesproken over het overbruggen van de verschillen in de verkiezingsprogramma's. Uit de door 50PLUS opgestelde analyse van de verkiezingsprogramma's komt een heel ander beeld dan wat de verkenner nu voorstelt in zijn eindverslag. Hoezo niet veel te overbruggen? Is zo'n groot verschil van opvattingen tussen meerdere partijen niet vragen om moeilijkheden? Ons derde uitgangspunt: zorg voor een stabiele coalitie, met ruimte voor dualisme. Bij de huidige keuze voor een coalitie met 26 zetels is er een meerderheid van drie zetels. Iedere coalitiepartij is dus broodnodig voor een meerderheid. Zoals het verslag van de verkenner is opgetekend moeten er goede afspraken gemaakt worden tussen coalitiepartijen. Is er dan nog ruimte voor echt dualisme? Volgens 50PLUS niet echt. 50PLUS stelt zich oprecht de vraag of een coalitieakkoord op hoofdlijnen met deze partijen wel mogelijk is, waarin het dualisme een kans krijgt. 50PLUS vertaalt de opmerking in het verslag van de verkenner van het maken van goede afspraken tussen de coalitiepartijen, dat alleen een dichtgetimmerd coalitieakkoord mogelijk is om elkaar in deze Statenperiode stevig vast te houden, net omdat er zo'n groot verschil van uitgangspunten tussen veel van deze partijen is. Zo'n dichtgetimmerd akkoord

heeft absoluut niet de voorkeur van 50PLUS en zou de superervaringen van het parlementaire construct in de vorige Statenperiode tenietdoen. Voorzitter, de boude opmerking van verkenner dat de mens niet meer centraal stond maar geregeerd werd via regeltjes, procedures en wetten, wordt door 50PLUS niet herkend. De suggestie wordt gewekt dat de vijf beoogde coalitiepartijen in staat zijn om dit aan te passen en de overige partijen niet. 50PLUS neemt hier echt afstand van. Voor 50PLUS staat de mens altijd centraal. En vanuit die optiek kijkt 50PLUS naar een leefbare aarde en de inrichting van onze prachtige provincie Limburg. Iedereen telt en doet mee voor een leefbare samenleving. Want generaties hebben elkaar nodig, en 50PLUS verbindt die generaties. Nog heel eventjes. 50PLUS blijft zich inzetten voor een stabiele coalitie in Limburg en zorgt dat het vertrouwen in de politiek hersteld wordt. Dit is mijn afronding. Want zoals u wellicht zult weten: vertrouwen komt te voet en gaat te paard. En dat paard, voorzitter - en via u, beste Statencollega's - is onderhand een flink stuk verwijderd van ons Gouvernement. Het verslag van de verkenner, gebaseerd op gesprekken, is een gemiste kans. Steeds wordt de vraag gesteld: waarom komen er toch zoveel minder mensen stemmen? Nou, wij weten het wel. Want ook bij deze Statenverkiezingen is er maar één verliezer: de kiezer. Dat was het, dank u.

De voorzitter: Helemaal goed gegaan, mevrouw Fischer. Dank u wel voor uw bijdrage. Geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers, namens de fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het eerste moment om met elkaar even te reflecteren op de verkiezingen, de verkiezingsuitslag en het proces wat ons tot vandaag heeft geleid. En ik denk dat één zaak heel belangrijk is om te constateren, en dat is hoe hoog de opkomst bij de verkiezingen was, hoeveel mensen in Limburg gemotiveerd waren om deze keer naar de stembus te komen. Als ik het goed had begrepen, dan is het misschien wel het hoogste percentage dat ooit in mijn leven voor een Provinciale Statenverkiezing naar de stembus is gekomen. En dat brengt een enorme verantwoordelijkheid met zich mee, voor ons allemaal. Want iedereen is gekozen met een groter mandaat dan ooit een van zijn voorgangers in de afgelopen decennia. En dat brengt dus ook die verantwoordelijkheid om te kijken naar hoe je die verschillen kunt overbruggen ook nog wel dichterbij naar ons toe. En uiteraard met de felicitaties naar de winnaars, de BoerBurgerBeweging en JA21. Kijken we ook een beetje met diezelfde blik van de Limburger naar het proces wat zich hier in de afgelopen dagen en weken heeft ontplooid. Want met de komst van heel grote nieuwe partijen had de Limburger natuurlijk niet per se onverdeelde goede ervaringen. En dus hoe dit proces zou worden aangevlogen, of dat een verhaal was van kijken of we mensen met elkaar kunnen verbinden of dat het meteen erin stuiteren zou worden, dat was voor velen een vraag. En tot nu toe is er in ieder geval voor een proces gekozen dat zorgvuldig lijkt te zijn. En dat maakt ook dat wij als Partij van de Arbeid de overwegingen van de verkenner tot ons hebben genomen, en ook accepteren om verder te gaan in het voorgestelde traject. Maar uiteraard niet zonder dat we benoemd hebben dat wij het enorm betreuren dat onze meest geliefde partner in dit huis, en de partij waar we de meeste overeenkomsten mee hebben, dat die niet in het advies is meegenomen. En we hebben de overwegingen gehoord, maar dat dat iets is wat bij de Partij van de Arbeid diep zat, en ook een samenwerking is die wij – ongeacht wat er uit dit advies komt en ongeacht wat er uit het vervolg komt – vervolg zullen geven. Dat is ook een signaal wat we aan deze zaal willen geven. Dus dat gezegd hebbende... En gelukkig ook een reactie, want dit zou natuurlijk niet voldoende zijn als er niet iemand even zou komen vragen hoe dat dan precies zit.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens helpt u daarbij.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik herinner me nog het moment dat de samenwerking tussen PvdA en GroenLinks werd aangekondigd. En ik werkte met u allebei heel goed samen. En toen dacht ik nog: o, wij lijken allemaal best veel op elkaar, maar goed. En nu komen we dan toch in een situatie dat u gaat praten over coalitiedeelname en GroenLinks niet. U bent een soort verlovingsaangegaan met elkaar. Zegt u nu: we blijven verloofd maar we stellen de bruiloft nog even uit praktisch gezien, we gaan toch een beetje latten? Hoe ziet dit er precies uit volgens de Partij van de Arbeid dan?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is een beetje zoals mevrouw Jetten en ik ook tegen elkaar zeggen: het is een proces van stapje voor stapje en kijken hoe je die samenwerking vorm kunt geven. En vooral je relatie niet via de interruptiemicrofoon bespreken met D66, maar met elkaar. En ik geloof dat dat de manier is waarop samenwerking vorm moet krijgen, namelijk door met elkaar vertrouwen op te bouwen en te kijken hoe het loopt. En ook als er iets misloopt of dat er misverstanden zijn, dat je het daar met elkaar over hebt en kijkt hoe je eruit kunt komen, of niet. Maar in ieder geval in het vertrouwen en de samenwerking met elkaar. En niet via de interruptiemicrofoon, uiteraard.

De voorzitter: Ik denk dat mevrouw Jenneskens toch nog een poging gaat wagen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nou ja voorzitter, dat klinkt heel mooi en heel goed. Maar u gaat samen de verkiezingen in, ook met de ambitie om gedeeld inbreng en dat soort dingen te doen. En mevrouw Kaag zou zeggen: hier scheiden dan onze wegen. En het is te laat om dan nu aan mevrouw Jetten te vragen of zij daar hetzelfde in zit, of zij daar dezelfde warme gevoelens nog over heeft. Maar waar ik eigenlijk vooral nog benieuwd naar ben, is: u werkt in Den Haag samen. In Den Haag zegt uw partij, samen met GroenLinks: die Stikstofwet moet strenger, anders stemmen wij daar nu niet mee in. Hier is het grootste thema van deze verkiezingen ook stikstof. En nu is eigenlijk mijn vraag aan u: is de Partij van de Arbeid dan hier meer compromisbereid dan in Den Haag, dat u wel kunt onderhandelen over die compromissen? Of ligt dat anders?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, ik hoor twee dingen. 1) Een D66-fractievoorzitter die zegt: denkt u dan niet aan, zoals mevrouw Kaag dat zou zeggen: hier scheiden onze wegen? Nou, dat is precies zoals mevrouw Kaag dat toen zei, want daar scheidden de wegen van D66 en de VVD helemaal niet toen mevrouw Kaag dat zei. En voor mij geldt dat in ieder geval als Partij van de Arbeid ook naar GroenLinks: de wegen scheiden hier helemaal niet. 2) En de tweede vraag die u stelt, dat is de vraag namelijk over de 2030-deadline. En daar zou ik het antwoord willen geven dat ook in de verslagen van de verkenner staat, gegeven door de GroenLinks-fractie. Namelijk dat wij ons moeten focussen op de stappen die voor Limburg belangrijk zijn. Dat die deadline niet de focus moet zijn, maar de oplossing. En dat die deadline dus ook niet de heilige deadline moet zijn, maar juist de stap en de oplossing voor de natuur en het perspectief voor de agrariër, dat dat het uitgangspunt moet zijn in onderhandelingen. En wat daaruit komt, en of we eruit komen met die vijf partijen, dat zal ik moeten zien, want dat weet ik niet. Maar dat is in ieder geval het uitgangspunt. En dat wil ik van harte overnemen uit de verkennersverslagen in ieder geval, uit de bijdrage van GroenLinks.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Maar kijk, als het allemaal zo makkelijk is en als die stikstof <onverstaanbaar> en als de compromisbereidheid et cetera, waarom heeft u dan niet vastgehouden aan GroenLinks? Dat blijft toch gewoon mijn vraag. Zit dat dan op de inhoud? Zit dat erin dat je die samenwerking op een andere manier wilt vormgeven? Waarom zit u nu toch weer alleen aan die tafel en heeft u GroenLinks losgelaten?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, de wens om samen te werken die blijft bestaan bij de Partij van de Arbeid. Op de inhoud zetten wij de zoektocht naar hoe die samenwerking met GroenLinks vormgegeven kan worden gewoon voort. En we hebben van tevoren nooit gezegd dat we elkaar zouden vasthouden in coalitieonderhandelingen of dergelijke. We hebben wel oprecht de bereidheid uitgesproken om te zoeken

naar wat die samenwerking voor ons kan betekenen. En die stap wil ik nog steeds zetten, en die stap gaan we stap voor stap voortzetten. En wij hopen nog steeds van harte dat dat een succesvolle samenwerking zal zijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, als burgers hier nu naar luisteren en dan horen dat GroenLinks... Stel je voor, het gaat allemaal lukken. GroenLinks komt niet in de coalitie, PvdA wel. De burger heeft daar waarschijnlijk ook helemaal niet voor gekozen, maar ja, dat is het advies van de verkenner momenteel. De kiezer heeft daar niet voor gekozen, maar het gebeurt wel: GroenLinks zit er niet bij, u wel. Maar ze krijgen er als cadeautje ook nog eens een keer GroenLinks bij. Dat is toch dan eigenlijk een vorm van kiezersbedrog? Want de coalitie die ontstaat is met PvdA, en lekker met GroenLinks ook nog erbij zonder dat ze in een College zitten. Dat is wat u zegt wat er gaat gebeuren. Kiezersbedrog, bent u dat met me eens?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, ik denk dat als het cadeautje zoals u dat omschrijft, dat dat een prachtig cadeautje voor Limburg zou zijn. Maar op dit moment is het gewoon de Partij van de Arbeid. En de samenwerking met GroenLinks die blijft. En de discussie op wat er uit de inhoud zou komen, ja die gaan we nog met elkaar voeren. Het spijt me voor u dat u er niet bij zit.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dat is dan fijn om te horen mijnheer Kuntzelaers, dat het u spijt. En daar kunt u altijd nog iets aan doen, als het u echt oprecht spijt. Dus ik ben bang dat die spijt uitgesproken, niet oprecht is. Maar blijft overeind dat de burger iets krijgt waar ze niet voor gekozen hebben, omdat u een alliantie aangaat met een partij die niet in de coalitie komt. Wij noemen dat kiezersbedrog.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers, gaat u verder.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Zoals zo vaak, af en toe ben je het oneens met de PVV. Voor wat ons betreft, wij gaan nu dat vervolgproces in. En op de inhoud zullen we serieuze gesprekken moeten gaan voeren en is de brug nog absoluut niet meteen geslagen. We zijn wel nieuwsgierig naar wat het proces ons kan brengen en we hopen dat we dat op een rustige en stabiele manier kunnen doen. Want de wens om naar een stabiele en rustige periode toe te werken, ik geloof dat die breed gedragen is. En tot zover onze bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Kuntzelaers. Dan geef ik nu het woord aan de heer Theuns, namens de fractie van het CDA.

De heer Theuns (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, laat ik ook beginnen met een woord van dank aan alle Limburgers die met deze verkiezingen naar de stembus zijn gegaan en die ons allemaal hun mandaat hebben gegeven. Dat is denk ik heel erg mooi. Natuurlijk ook een bijzonder woord van dank aan onze eigen kiezers, die ons hun mandaat hebben gegeven. De afgelopen maand vonden er in een aantal rondes gesprekken plaats met de partijen die gekozen zijn in deze Staten, onderling en met de verkenner. Mevrouw Absil en ikzelf waren daarbij aanwezig namens het CDA. En laat ik ook beginnen met het maken van een compliment voor de open sfeer waarin die gesprekken plaats hebben gevonden, met daarbij ook een speciaal woord van dank aan de verkenner en ook aan het kundige ambtelijke team dat hem daarbij heeft ondersteund. En een aantal partijen hebben gevraagd om even te reflecteren op hoe die gesprekken zijn gegaan. Dat zal ik dan ook doen. En als CDA zijn wij in alle gesprekken duidelijk geweest over een aantal

zaken. Allereerst dat BBB de overduidelijke winnaar is van deze verkiezingen, waarvan ook op deze plek de hartelijke felicitaties. En wij hebben ook aangegeven dat dus ook bij deze partij duidelijk het initiatief ligt om te komen tot een nieuwe coalitie. Ten tweede hebben wij ook, gelet op de verkiezingsuitslag, aangegeven voorstander te zijn van een daadkrachtige, stabiele coalitie die kan rekenen op breed draagvlak in de Staten en in de samenleving. Ten derde hebben wij daarbij aangegeven dat onze eigen partij, gelet ook op het verlies, het flinke verlies van vier zetels, zeker niet vooraan staat om in een coalitie te stappen. Het initiatief daarbij ligt wat ons betreft, zoals gezegd, bij BBB. Daarbij hebben wij aangegeven dat indien BBB ons toch zou zien als een gewenste partner, wij dan wel bereid zijn om het gesprek aan te gaan. Tot slot zijn ook de verschillen tussen partijen aan bod gekomen. En net zoals voor de verkiezingen hebben wij daarbij aangegeven dat er geen principiële blokkades liggen richting partijen. Maar ook zeg ik er meteen bij, dat gezien onze wens om inhoud, vertrouwen en stabiliteit leidend te laten zijn, sommige partijen meer voor de hand liggen dan andere. Dat hebben we altijd gezegd, en dat blijven we ook zeggen. Uit de gesprekken met de verkenner is voor ons gebleken dat de BoerBurgerBeweging graag wil onderzoeken of een coalitie met onze partij mogelijk is. En dat signaal is voor ons van groot belang geweest, en nog steeds. De verkenner komt daarbij tot een aantal opties, waarin wat hij noemt het middenblok steeds bestaat uit: BBB, VVD en CDA. Hij geeft daarbij aan dat de toevoeging van PvdA en SP wat hem betreft de voorkeur geniet. En ten aanzien van deze partijen hebben wij aangegeven geen punten te zien die op voorhand onoverbrugbaar zijn. En dat gesprek gaan we dus graag aan. Het advies van de verkenner hebben wij als fractie dan ook positief ontvangen, en met dat gevoel gaan wij ook de informatiefase in. En er komt een voorstel voor informateurs die dit proces moeten gaan begeleiden, en ook dat voorstel ondersteunen wij van harte. En we hopen, zeg ik daarbij, dat in de komende periode niet alleen gewerkt zal worden aan de verhoudingen tussen deze vijf partijen, maar aan de verhoudingen, de goede sfeer tussen alle partijen in deze Staten, in het belang van alle Limburgers om samen te werken voor Limburg. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Er is volgens mij nog een vraag op komst, als ik dat goed begrepen heb, van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, de heer Theuns doet het heel slim want ik had gevraagd op de vraag die ik had gesteld te reflecteren. En dan kost mij dat nu een interruptie. Maar goed, het is wat het is, we gaan het doen. Kunt u zich nog herinneren wat de vraag was, dat wel? Of moet ik hem nog een keer voorlezen?

De heer Theuns (CDA): Ja, die mag u nog een keer herhalen.

De heer Claassen (PVV): Oké, dan zal ik u helpen. De vraag, het waren eigenlijk twee vragen – de eerste vraag was: u heeft het over het vertrouwen richting de PVV. Maar het wordt nergens duidelijk, ook in het verslag van de verkenner niet, maar ook in de verslagen die ik lees over het CDA, wat dat dan nu precies is. Dus mijn vraag is: kunt u eens toelichten wat dat vertrouwen is wat bij het CDA ontbreekt? En twee, ondanks de gesprekken die wij gevoerd hebben – waren fijne gesprekken – is de optie, de hand uit te reiken en daarover in gesprek te gaan in relatie tot de inhoud en verdere coalitievorming, is niet aan de orde. Dat noemde ik: dat komt convenient uit. Wilt u daar eens op reflecteren?

De voorzitter: De heer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Zeker. Laat ik beginnen met dat punt van vertrouwen. Dat staat misschien niet zo uitgebreid in het gesprek, maar het is in het gesprek zeer uitgebreid aan de orde geweest. En ik kan daar ook gewoon open over zijn. Het zijn denk ik twee dingen geweest voor onze partij, die wij ook daar aan de orde hebben gesteld. Enerzijds is er natuurlijk alles wat in de voorgaande periode gebeurd is rondom de bestuurscrisis. En we weten dat we daar van mening over verschillen, de motie die destijds is ingediend. Ik weet dat u aangeeft: die motie is niet ingediend. Maar er is toen iets gebeurd, en dat heeft wel iets gedaan met het vertrouwen tussen onze beide partijen. Dat allereerst. Het tweede punt is – ik heb daar ook met u

onderling over gesproken, maar u heeft het bijvoorbeeld ook een keer gezegd bij het verkiezingsdebat van de Hogeschool Zuyd, kan ik mij herinneren – dat wat de PVV betreft de verkiezingen die er nu zijn primair een landelijke verkiezing zijn en een mogelijkheid om het kabinet Rutte en alle partijen die daarbij zitten, om die weg te stemmen. En dat is een fundamenteel andere insteek dan de insteek die wij als CDA Limburg kiezen. Want wij zeggen: het zijn verkiezingen voor Limburg, het Limburgse belang staat voorop. En als u dat zegt, dan vraag ik me af: ja, ik verwacht eigenlijk dat er misschien ook wel op niet al te lange termijn landelijke verkiezingen gaan komen, en wat gebeurt er op dat moment als de PVV dan bijvoorbeeld aan boord is in een coalitie? Staat dan wel weer het Limburgse belang voorop? Of is het dan ook weer primair een zaak om te zorgen dat er in Den Haag verandering komt? En dat hebben wij open aangegeven richting de verkenner – dat zal hij misschien ook kunnen beamen. En dat maakt dat wat ons betreft de PVV niet de meest voor de hand liggende partner is, in eerste instantie.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, dat zijn allemaal aannames. En die aannames komen u goed uit. U gaat daar het gesprek niet over aan. Het zijn aannames die u ventileert. Ventileert u niet, vooral dat laatste niet, richting de partij. En juist die aannames, om daar het gesprek over aan te gaan zou een heleboel oplossen. Maar dat doet u niet. Dat doet uw partij niet, en dat is via de verkenner ook niet gebeurd. En dat is namelijk heel erg spijtig, want het staat een heleboel mooie dingen in de weg. Maar dat hoeft u dan nu niet te verantwoorden aan uw bazen in Den Haag. En dat is begrijpelijk. Nog antwoord op de tweede vraag, waarom u die hand dan niet aanneemt – om het daar eens over te hebben met elkaar.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Ja laat ik het zo zeggen voorzitter, als ik sowieso al principiële bezwaren had dan was ik daar voor de verkiezingen duidelijk over geweest. En ik meen ook echt, wij sluiten geen enkele partij op voorhand uit. Dat heb ik voor de verkiezingen gezegd, dat heb ik in de media gezegd, dat heb ik ook tegen u gezegd. Dat heeft mij in eigen partij ook niet altijd positieve reacties opgeleverd, maar ik meen dat wel van harte. En zeker gelet op de verkiezingsuitslag, dat hebben wij ook in de gesprekken aangegeven, is onze partij niet als eerste aan zet om te zeggen welke combinaties wel en niet wenselijk zijn. En op het moment dat daar was uitgekomen vanuit de verkenner: ja, ik vind toch CDA en PVV, dat jullie met elkaar moeten gaan praten... Ik heb later ook in het gespreksverslag teruggelezen dat u de suggestie heeft gedaan. Bij ons is dat niet aan de orde geweest in het gesprek met de verkenner, met BBB erbij. En laat ik het zo zeggen, als dat eruit was gekomen, ja dan waren wij in principe wel het gesprek aangegaan. Maar ik zeg er ook meteen bij: de afstand tussen onze partijen is wel groot. Ook daar ben ik altijd duidelijk over geweest. Dus volgens mij zijn we gewoon heel open daarin.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Maar dat is dan wel goed om te horen. Want u geeft daarmee aan dat als de verkenner opgepikt had wat u had gezegd, dan hadden we op zijn minst dat gesprek gevoerd. Dus dan zal ik dadelijk bij de verkenner vragen waarom dat niet aan de orde is gekomen vanuit dat gesprek richting ons, om dat gesprek te voeren. Want dan hadden we het daar over gehad, dan de inhoud. En dan hadden we op dat punt uitgekomen dat misschien dingen niet zouden lukken, maar dan was het zuiver geweest. En nu constateer ik dat het niet zuiver is geweest.

De voorzitter: De heer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Ik mag daar misschien wel even op reageren.

De voorzitter: Zeker, gaat uw gang.

De heer Theuns (CDA): Want ik weet dat de heer Claassen het in zijn gesprek aan de orde heeft gesteld. Dat heeft hij namelijk zelf ook tegen mij verteld. En wij hebben daar in dat gesprek ook aan gerefereerd. En toen hebben wij gezegd: als dat gesprek er komt, dan gaan wij praten. Maar we hebben daar ook meteen al onze bedenkingen bij aangegeven. Dus ik neem aan dat de verkenner er ook nog iets over zal zeggen, maar dat hij de inschatting heeft gemaakt dat dat gesprek weinig kansrijk is.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik hoor de heer Theuns de PVV de maat nemen, de vergelijking met landelijk. Maar dat is toch ook precies wat het CDA landelijk doet, wat u nu de PVV verwijt? U brengt die coalitie daar toch aan het wankelen? Kunt u daarop reflecteren?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Ik weet niet of ik de vraag van mevrouw Plusquin helemaal begrijp.

De voorzitter: Wellicht kunt u nog even toelichten.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): De heer Theuns verwijt de PVV landelijk en Limburg door elkaar te laten zien. Maar dat is toch precies wat het CDA ook landelijk doet? Dat u het College laat wankelen door die Stikstofwet niet serieus te nemen?

De voorzitter: De heer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Ja, ik hoef me hier niet te verantwoorden over wat het CDA in Den Haag doet. Ik weet dat er daar een coalitieakkoord is, maar daar staat mijn handtekening niet onder, mevrouw Plusquin. Ik verantwoord me wat er hier allemaal gebeurt. En wij zeggen hier in Limburg als partij, en daar zie ik het verschil wel met de PVV, wij zeggen: wij zijn een Limburgse partij, het zijn Limburgse verkiezingen, en dat belang staat voorop. En ik heb de heer Claassen gewoon... – dat is geen aanname, dat heb ik hem zelf horen zeggen in het Hogeschool Zuyd-debat, daar waren een heel aantal andere mensen ook bij aanwezig: het zijn voor ons primair landelijke verkiezingen, een soort referendum over het kabinet Rutte. Ja, dat is een heel andere insteek dan dat wij die kiezen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin, nog een vervolgvraag tot slot?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nee, ik had geen vervolgvraag.

De voorzitter: Dank u wel. Ik had begrepen dat u aan het eind van uw betoog was? Dank u wel mijnheer Theuns, voor uw bijdrage. En dan geef ik tot slot in de ronde voor de Statenfracties het woord aan mevrouw Schoolmeesters, namens de fractie van BBB.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik zei: daar gaan we – en nu met microfoon. Dank u wel, voorzitter. Beste aanwezigen hier in de Statenzaal, op de publieke tribune, en de mensen thuis die ons via een livestream kunnen volgen. Hier sta ik dan als kersverse fractievoorzitter van BBB Limburg. En ik overdrijf niet als ik zeg dat die laatste maanden hectisch waren. En als werkelijk alles nieuw is, dan helpt het om vanuit gezond verstand steeds maar weer die opgedane ervaringen te bezien. Zo ook vandaag. Maar we staan hier wel met een doel, laat dat duidelijk zijn. En we zijn weliswaar nieuw, maar we zijn ook goed voorbereid. En dat is maar goed ook. Want op woensdag 15 maart kleurden ruim 86.000 inwoners van Limburg hun vakje rood bij een van de 32 BBB-kandidaten. En dat resulteert op woensdag 29 maart in de installatie van tien fonkelnieuwe maar politiek grasgroene BBB-Statenleden. Als grootste partij nemen wij het voortouw om te

komen tot een stabiele coalitie voor Limburg. De heer Jan Schrijen begeleidt ons bij de eerste stap, de verkenningsfase, van dit verantwoordelijke proces. De afgelopen weken voert de heer Schrijen gesprekken met alle dertien politieke partijen. En in deze gesprekken ligt de focus op waarden, op idealen en drijfveren van mensen, maar tegelijkertijd ook op inhoudelijke partijprogramma's. Tijdens de gesprekken geven twaalf van de dertien partijen aan een traditionele coalitie te verkiezen boven een extraparlamenteair bestuur. En daarbij – en we hoorden het al eerder in de toelichtingen – vallen vaak begrippen als: stabiliteit, vertrouwen, en mensenwerk. Ons motto is: verbinden, bouwen en samen werken aan vertrouwen. De mens staat centraal, met wie we werken en voor wie we werken. En met één gezamenlijk doel voor ogen: een mooie toekomst voor Limburg. En die basis voor een mooie toekomst bestaat naast idealen en visie ook uit ervaringen en verworven inzichten. Sommige ervaringen zijn verwerkt. Van anderen is geleerd. En soms blijven er zaken uit het verleden steeds weer opspelen, ongevraagd en vaak ook onbewust. En of die ervaringen nu steekhoudend zijn of juist minder correct geïnterpreteerd, het brein is daarin onnavolgbaar. Toekomst wordt dus bepaald door onze ervaringen, maar ook door een herhaling van succesvolle stappen. Daarnaast is er ook een streven naar een bestuursstijl én een politiek die dicht bij de inwoners van Limburg staat. Een stijl die niet polariseert maar verbindt, en een politiek die mensen vooropstelt. De kans op succes wordt daarbij groter wanneer andere, nieuwe wegen kunnen worden ingeslagen vanuit ons midden. Met een handreiking naar alle inwoners van Limburg. Het vormen van een coalitie met dertien partijen is niet mogelijk en dus is er altijd sprake van teleurstelling. En dat is, hoe ongrijpbaar ook, een heel begrijpelijke emotie. Echter, de manier waarop uiting wordt gegeven aan die teleurstelling zet deuren open, op een kier, of laat ze simpelweg dichtslaan. De wijze waarop met tegenslag wordt omgegaan is dus ook medebepalend waarop toekomst invulling krijgt. Het gaat namelijk altijd over mensen, die in ons geval samen aan de slag gaan voor Limburg. De een doet dat vanuit de oppositie en de ander vanuit een coalitie. Maar linksom of rechtsom, het moet samen omdat de komende bestuursperiode niet altijd even makkelijk gaat zijn. De opgaven zijn groot, complex en gaan gepaard met veel verschillende belangen. Voor een stabiel bestuur is het van belang dat er een coalitie staat die voor elkaar opkomt, elkaar vertrouwt, ook – en misschien wel juist – als het moeilijk wordt. Wij investeren graag in het opbouwen van een sterk team, dat onderling aanvullend is, zowel op inhoud als op relatie. Want het zijn mensen die het moeten doen voor mensen, met elkaar en voor elkaar. En het fundament daarvoor maakt duidelijk hoe kansrijk de keuze is. En daartoe willen wij een motie indienen, waarin wij twee informateurs presenteren voor de volgende fase om te komen tot een stabiele coalitie voor Limburg. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik vermoed dat er vragen zijn. Jawel. Mevrouw Plusquin zag ik als eerste reageren, en daarna de heer Claassen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor de voorvrouw van BBB zeggen dat ze veel emotie hoort. Ja, ik vind dat u daarmee een aantal mensen tekort doet. Ik hoor in dit debat toch echt wel veel discussie op inhoud. Ik heb u ook een inhoudelijke vraag gesteld, daar heb ik nog geen reactie op gekregen. En dat was de vraag: is BBB van het aanpakken of het ontkennen? Gaat u zich aan die Stikstofwet houden, inclusief het maken van die gebiedsplannen op 1 juli aanstaande? En dat is wat wij graag zouden willen weten van de BBB-fractie.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Dat is een heldere vraag, en die heeft de Partij voor de Dieren ook geformuleerd in de motie die wij net twintig minuten geleden hebben gekregen. Ik hoor u vragen: zijn we van aanpakken of van stilstand? Nou, ik dacht dat u wel duidelijk was dat een BBB wel een partij is van aanpakken.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Althans, niet op het vervolg van die vraag. Gaat BBB zich aan die Stikstofwet houden, inclusief het maken van die gebiedsplannen op 1 juli aanstaande?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Heb ik toch weer een retourvraag. Sorry, maar over welke wet heeft u het?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): De Stikstofwet.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Van welk jaartal?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja dat jaartal, dat hebben we ook vanmorgen in de commissie gehoord. Dat is nog niet eens het allerbelangrijkste. Wat het allerbelangrijkste is, is dat er actie komt. Dus gaat u zich, los van het jaartal, gaat BBB zich aan die Stikstofwet houden, inclusief het maken van de gebiedsplannen op 1 juli – dat is mijn vraag.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, dan zal ik hem voor u invullen: BBB houdt zich aan de wet, de Stikstofwet van 2035.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Inclusief het maken van de gebiedsplannen op 1 juli aanstaande?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Die gebiedsplannen, dat moet een zorgvuldig en afgewogen proces zijn, waarbij de nieuwe Statenleden daar een oordeel over moeten kunnen vormen.

De voorzitter: Dank u wel. Geef ik nu het woord aan de heer Claassen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat is geen antwoord op mijn vraag.

De heer Claassen (PVV): Wat bent u lekker streng, ik geniet daarvan. Voorzitter, wat bedoel ik daarmee, hè.

De voorzitter: Uiteraard, want we praten hier via de voorzitter.

De heer Claassen (PVV): Ja, dus dat er geen misverstand over bestaat. Ja, bedankt voor uw bijdrage. Filosofisch, bijna esoterisch. Prachtig. Maar ook ik had gevraagd aan BBB om eens te reflecteren op de vragen die wij stelden in de eerste termijn. Heeft u niet gedaan. Kost mij weer een... Maar ik heb daar rekening mee gehouden, ik heb er nog eentje over voor de verkenner. Dus het komt helemaal goed. Maar zoals ik het nu lees in het verslag, volgens mij in dat eerste en tweede gesprek wordt er iets genoemd over vertrouwen. Maar we kennen elkaar helemaal nog niet. Dus waarop baseerde u dan dat gemis aan vertrouwen? Is er uitgesproken: we vertrouwen u niet? Of jullie naar ons? Of heb ik te veel aan mijn haar gezeten? Of had ik het verkeerde jasje aan? Kunt u eens duiden... Van het CDA kan ik het misschien nog

wel snappen, maar van BBB helemaal niet. Dus kunt u eens uitleggen waarom u op basis van het tweede gesprek het gevoel heeft gegeven aan de verkenner dat er geen vertrouwen was?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik wil mijnheer Claassen complimenteren met die laatste toevoeging: het gevoel heeft gegeven. En dat is precies waar het om gaat. De harde zin: 'een gebrek aan vertrouwen', dat lees ik niet terug in het verslag, dat dat rechtstreeks uit mijn mond zou zijn gekomen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Met andere woorden, het klopt niet. Dus u zegt: dat er geen vertrouwen is, dat is helemaal niet waar. Dat heeft hij wel geschreven, maar het klopt niet. Dan moet u niet naar hem kijken, dan moet u naar mij kijken en antwoord geven.

De voorzitter: Nou, even helder...

De heer Claassen (PVV): Maar geeft u vanuit uw hart dan antwoord. Is er nou dat vertrouwen wel of niet? Of is het wat de verkenner heeft waargenomen, en dan is die waarneming fout.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Als ik al vertrouwen had, dan stimuleert dit gesprek niet echt tot een voortgang daarvan.

De heer Claassen (PVV): Maar geeft u nu eens antwoord op de vraag. Want dat is nu. En u heeft net gezegd: de deuren zijn dicht omdat we weerstand bieden. Dat snap ik nu wel. Het is helder, u heeft net uw pleidooi gehouden. Maar we gaan even terug in de tijd, want toen hadden we dit gesprek nog niet. Dus toen hadden we elkaar twee keer gesproken, de verkenner zegt: er is een gemis aan vertrouwen. U zegt: nee, dat is niet waar. Dus heeft de verkenner het mis, en was er toen wel vertrouwen? Dat is de enige vraag die ik heb. Want dan klopt het verslag namelijk niet.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik zeg: dank u wel mijnheer de voorzitter, maar ik kijk naar de heer Claassen, hè. Ik hoor u in verschillende bewoordingen vragen waarom er geen vertrouwen zou zijn. Maar dat vertrouwen is iets wat moet worden opgebouwd. Ik heb het net tot twee keer toe gehoord: vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Dat vertrouwen was nog onderweg.

De voorzitter: Dank u wel. U zult het met dit antwoord moeten doen, mijnheer Claassen. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik zat de motie te lezen en ik heb er een paar vragen over. Eigenlijk is mijn eerste en belangrijkste vraag: de verkenner adviseert een coalitieakkoord op hoofdlijnen. Als ik de beoogd coalitiepartners zie, dan zijn er best nog wel wat inhoudelijke verschillen te overbruggen. Ik zie nergens meer hier over dat coalitieakkoord of dat een coalitieakkoord op hoofdlijnen wordt – en we hebben het er in ons gesprek over gehad: herleidbaarheid, transparantie et cetera. Dus hoe ziet dat coalitieakkoord eruit? Op welk detailniveau? En hoe gaat dat proces eruitzien?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik hoor het u vragen. Ik hoor u vragen over de hoofdlijnen en ik hoor een vraag over het proces. Die hoofdlijnen is nog steeds een wens van BBB. En er zal in de volgende fase van informatie rekening mee worden gehouden, evenals de inbreng van de andere vier partijen die als het meest kansrijk worden gezien. En... Had u nog een vraag?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja nou, ik heb er nog meer, dus dan ga ik gewoon meteen verder. Mijn tweede vraag is: hier wordt gesproken over de collegiale 'teamspirit' en een coalitieakkoord eind juni 2023. Onder constaterende gaat het ook over Collegevorming. Lees ik dan de motie goed dat we eind juni ook installatie van een nieuw College hebben én die inhoud? – is mijn eerste vraag. En mijn tweede vraag is: in deze motie gaat het specifiek over deze vijf partijen. We hebben nu een ingelast debat. Mocht het nou onverhoopt zo zijn dat er toch wat wisselt in de samenstelling van die partijen, komt u dan terug naar deze Staten? Hoe werkt dat proces dan?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Even over de teamspirit en over de gewenste deadline dat wij in ieder geval voor de zomer met een mooi programma mogen komen. Dat staat. Dat is echt wel een wens. Ten aanzien van het proces: maandag starten de eerste gesprekken met de twee informateurs. En daarin worden samen met alle vijf partijen de proceslijnen verder tot in detail uitgewerkt.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Mijn vraag is eigenlijk nog niet beantwoord. Mijn vraag was: hebben we eind juni ook een installatie dan van een nieuw College of ligt er alleen een akkoord? En mijn tweede vraag was: op het moment dat een van die partijen geen onderdeel meer is van dit proces en er aanvulling gezocht wordt, op welke manier gaat u als grootste partij daarover communiceren? Is er dan opnieuw een debat? Hoe ziet dat eruit, ook in transparantie?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Als ik had kunnen voorspellen dat er vandaag een debat was, zou ik ook een concreet antwoord kunnen geven op uw vraag. Maar vorige week vrijdag was er nog helemaal geen sprake van een debat. En ziedaar, in het midden van de week opeens wel. Dat is ook politiek, ook in de waan van de dag kunnen nieuwe beslissingen worden genomen. Dat neemt niet weg dat wij het informatieproces op een zeer zorgvuldige en transparante wijze gaan aanvlengen.

De voorzitter: Dank u wel. O, u hebt er nog één? Dan heeft u nog recht op een interruptie. Zeker. Dan is dit een nieuwe interruptie.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Mijn vraag was: hebben we eind juni 2023 ook een nieuw College of alleen een inhoudelijk akkoord?

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Het is een mooi streven om beide tegelijkertijd te hebben. Maar nogmaals, ook dat is vooruitlopend op wat ik net al eerder zei, toch glazenbolwerk.

De voorzitter: Dank u wel. En u was volgens mij aan het eind van uw betoog?

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Dank dat ik mijn betoog heb kunnen uit maken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schoolmeesters. Even praktisch gezien, er zijn vier moties ingediend en inmiddels ook verspreid. Drie van de vier is gewoon een oproep aan uzelf. Dus daar gaat u zelf over. Maar er is één motie – en ik kijk even... Dat is motie 2961. Daar staat in het dictum een oproep voor het College. Ik schors daarom ook vijf minuten, zodat de heer Schrijen zich even met de laatste punten kan voorbereiden voor de beantwoording en het College even kan kijken hoe zij een duiding gaan geven op die ene motie waarin een oproep aan het College is geformuleerd. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dank u wel. Ik heropen de vergadering en geef het woord aan de verkenner, de heer Schrijen.

De heer Schrijen: Ja dank u wel, voorzitter. En dank u wel dat ik hier toch de kans krijg om iets over dat rapport te zeggen. Ik heb dat denk ik ook tegen de pers gezegd toen met de presentatie <onverstaanbaar>. Waar je naar streeft is: iets wat navolgbaar is. Wat in de opbouw in elk geval laat zien welke stapjes dat je genomen hebt. Dat heb ik gedaan vanuit een neutrale, onafhankelijke positie. En voor de rest is alles wat je meemaakt, mensenwerk. Dat heeft te maken met sfeer, programma's. Ik meen dat D66 die vraag stelde: heb je ook wel naar programma's gekeken? Ja. O, hebt u... O nou, dan heb ik iemand... Het komt u wel toe. De vraag is gesteld. Ik zal ze niet meer adresseren aan personen, als ik nu doorga. Maar sommige zijn voor de heer Claassen. Hebben programma's... Ja, we hadden van dertien programma's... Vanuit de ambtelijke organisatie stond dat keurig in grote spreadsheets. En daar hebben we naar gekeken, en daar hebben we ook in gesprekken naar gevraagd. We hebben zelfs verschillen aangeduid tussen BBB en de tweede gesprekspartner. Dat kunt u in de gespreksverslagen terugzien, dat we dan zeggen: ja, daar zien we toch wel wat punten waar je het over moet gaan hebben. Wat ook duidelijk is zijn beelden. Dat kun je in de politiek wel helemaal weglaten, je kunt de rationaliteit volgen, maar dat bestaat niet. Het gaat om mensen, het gaat om beelden, het gaat om verleden, het gaat om geschiedenis, het gaat om zeer, oud zeer misschien, en vertrouwen in alle facetten. Vertrouwen is een moeilijk woord. En ik zeg dat maar omdat vertrouwen ook op gevoelsniveau zit. Wanneer vertrouw je iemand. Dan kun je naar definities gaan kijken. Ik heb dat straks geprobeerd. Maar dan zou het hier een academische discussie worden, en dat is het niet. Het is niet academisch, vertrouwen. Vertrouwen is iets wat je tussen mensen moet zien, wat je moet voelen, wat je moet aanvoelen, wat je kunt waarnemen. En ja, mensen reageren anders op elkaar, dat is nou eenmaal zo. En je zou dat ook 'klik' kunnen noemen. Maar dat is ook weer zo'n woord waar ook weer mensen allerlei beelden hebben. Het woord 'vertrouwen' kwam, het woord 'stabiliteit' kwam. En er was ook zoiets als, van: de mens centraal, de leefbaarheid, bestaanszekerheid – dat soort thema's zijn toch vaak aan de orde geweest. En is nou hetgeen wat je nu ingaat, wat ik heb gezegd, het meest kansrijke... Ik bedoel, let op het woord, let op alle woorden die ik gebruikt heb. Daar is best over nagedacht, 's ochtends vroeg al als ik goed geslapen had. Kansrijk, is dat een garantie voor succes? Nee, dat zal de volgende fase, de informatiefase... Die gaan we nu in. En dan wordt dat ook op inhoud scherp geslepen. En dat hoop je ook. En dat heb ik ook uit heel veel gesprekken toch wel opgedaan, dat er, behalve dat het extraparlamenteaire soms wat ongewis was: wat krijg je nou voor een voorstel, heeft dat ook wel dingen gebracht dat dat debat in de Staten daardoor wat extra impulsen kreeg. En daarom staat in dat advies ook: ga nu voor een akkoord op hoofdlijnen. En dan krijg je direct de vraag: ja, wat is dan een hoofdlijn? En dan zie je in die verslagen ook dat de ene partij over een ander zegt: als we met die willen, dat zou kunnen, maar dan moeten we het wel goed vastleggen. Ja, dat is ook weer vertrouwen, zou je kunnen zeggen. Maar als je het niet op die manier doet, zou ik zeggen: ga voor hoofdlijnen. Wel op de punten waar je met elkaar echt de discussie over hebt, dat moet je vastleggen. En die andere dingen, het zou wel heel goed zijn voor het debat hier, ook voor de kleur van elke eigen partij. Want dat zie je in die verkiezingsprogramma's: er zit overal een eigen kleur en invulling in. Dat moet je ook de kans geven. Het mag niet allemaal dichtgetimmerd zijn. Ik denk dat we dat soort woorden gebruikt hebben. Dan ga ik naar de inbreng. Kom ik bij de heer Claassen, waarvan ik zeg: ja, ik kan me zijn gevoel voorstellen, maar u vraagt eigenlijk naar dat academische: 'Waar is dat vertrouwen, waar is dat op gebaseerd. Was het een gevoel?' Volgens mij hebben we dat in het verslag geschreven. Het

eerste gesprek wat er geweest was, dat heb je dan bilateraal met partijen. Dan krijg je een tweede gesprek, waarbij BBB aanwezig was. En daar zag ik in feite niet wat je zou willen zien, en dat is dat er iets van warmte is. En ik heb u dat woord ook gebruikt, en u hebt dat later vertaald naar: een warm bad. Maar na Jack van Gelder mogen we niet over warme baden praten. Is dit nu oude politiek, vraag ik me af? Je kunt zeggen: ja tuurlijk, coalitievorming heeft iets ermee te maken dat je op zoek gaat naar meerderheden, mogelijke meerderheden, kansrijke samenstellingen, waardoor je bepaalde thema's ziet dat die zouden kunnen. En doe je dan recht aan de verkiezingsuitslag? Moet je dan, wat in de bijdrage, in de gesprekken met 50PLUS... Die hadden dat helemaal uitgewerkt. Die zijn naar de Kieswijzer gaan kijken en naar de StemWijzer, of Kieskompas en de StemWijzer. En zeggen dan: ja, dan hebben die partijen de meeste overeenkomst. En als je dan ook nog de verliezers niet meetelt en je pakt de winnaars... Maar ik telde toen op: hoeveel procent is dat. Dan kom ik ook niet op 50. En in deze combinatie kom je net boven de 50, zou je kunnen zeggen. Maar in het kiezen zit altijd iets van meerderheden, hoe je dat ook wendt of keert. En of je daar dan gelukkig van wordt, ik begrijp dat sommigen ongelukkig worden. Heb je recht willen doen aan de verkiezing. Als u kijkt naar wat we gedaan hebben – ik heb dat geprobeerd in alle transparantie in dat rapport te zetten – is toch dat we zijn begonnen met iets waarvan aan de voorkant zoiets was, van: nou ja, dan pak de vier grootste, dat doet het meeste recht aan de verkiezingsuitslag. Dat hebben we afgepeld. En dan constateer ik dat daar toch wat vuiltjes zitten, om het op die manier te zeggen, waardoor ik denk: ja, dat kun je dan wel willen, maar dat leidt niet nu al tot iets waar je mee van start moet gaan. De tweede was dan: Partij van de Arbeid, GroenLinks. Is ook afgepeld. Ik denk dat we daar op een heel transparante manier laten zien dat dat over beelden gaat. En dat zou je heel jammer kunnen vinden, maar het is wel iets wat ook in dit soort processen een rol speelt en heeft gespeeld. En wat ik daarvan vind wordt nu niet gevraagd. Ik zit daar toch vanuit een neutrale positie te kijken. Dus als u mij nou vraagt: had je liever wat anders gezien? Die vraag ga ik dus nooit beantwoorden. Maar misschien kunt u... Er was ooit zo iemand die zei: 'Lees maar wat er staat, en lees ook wat er niet staat. Dat staat tussen de regels.' Nou, dan krijg je: waar zit dat risico van deze combinatie. Ja, dat zullen we moeten zien. Ik heb voor mezelf, ik heb de vraag gekregen: wil je doorgaan als informateur? Er is ook een motie, heb ik gezien. Die heb ik uiteindelijk met 'ja' beantwoord, omdat ik het een slecht teken zou vinden als ik het niet zou doen. Want dan zou ik niet geloven in de kansrijkheid van mijn advies, dus heb ik daar 'ja' op gezegd. En we hebben ook gezegd: er moet een tweede informateur bij. Dat heb ik eigenlijk vanaf dag één gezegd: als ik meedoe, wil ik ook een tweede, omdat dat nog wat meer gewogenheid geeft. En je komt in die inhoudelijke discussie terecht. Want die zijn er genoeg, er is genoeg inhoud waar je over kunt praten. En toch moet je niet te lang praten, want dan praat je het dood. Dus dat is iets van die snelheid, en op zichzelf zo'n indicatie van: eind juni moet je eruit zijn, anders... En dat had ik ook in dat advies gezegd: als je er niet uit komt moet je ergens terug. En waar is dat? Heb ik gezegd: dan ga eens naar het Seniorenconvent, geef die dan een stukje regie voor een vervolgstap. In de Tweede Kamer is de koning eruit geschreven, dat is allemaal goed, hè – dat hoort u me niet zeggen. Maar zo'n Seniorenconvent zou een beetje de provinciale koning kunnen spelen, onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koning. Ik zeg dat maar omdat ik dat een gremium vind waar je elkaar moet vinden. Want wat er ook gebeurt, je moet het samen doen. Natuur en landbouw, ze komen uiteindelijk op hetzelfde bord terecht, hoe je er ook naar kijkt. En ook de industrie en ook alle andere. Er zal iets van delen van belangen, er zal iets van water bij de wijn, er zal iets van... En als je dat niet hebt, dan kom je er nooit uit. Iedereen die wat langer meeloopt weet dat dat is. En afhankelijk van het belang dat je hecht aan een onderwerp heb je bij het ene onderwerp minder water bij je, maar dat betekent dat je bij een ander onderwerp meer water moet hebben. Dat is wat ik zou willen zeggen. En heer Claassen, ja ik snap dat hij teleurgesteld is. Maar hij mag van mij ook aannemen dat dat wel de eerste optie was die we goed bekeken hebben. En heb je dan bij het CDA aan de orde gehad dat er nog een gesprek zou moeten zijn, en dat ik opensta voor dat gesprek? Daar heb ik van vastgesteld dat dat al bekend was. Maar dat, gelet op de inbreng die ik vervolgens hoorde ook van BBB, ik dacht: ja, daar kan ik nu wel op aansturen maar dat wordt hem toch niet. Dus dat moet ik zo eerlijk zeggen. En dat is vervelend, maar dat kan ik me voorstellen dat u nu naar de microfoon gaat en me daarop gaat bevragen. Daarom zei ik het ook.

De voorzitter: En laat ik daar dan toestemming voor geven. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ten eerste de opmerking, mijnheer Schrijen, dat in de ontmoetingen die wij hebben gehad - en ook met mijn collega Lei - dat dat heel prettige momenten waren. Laten we dat vooropstellen. Dat is zoals dat het is, en dat is mooi. En ik denk dat het proces ook in die zin, zoals we gestart zijn, zorgvuldig is aangevlogen. Complimenten daarvoor. Er komt ook geen 'maar'. Er zijn wel twee punten. U begint nu inderdaad over dat met CDA, dat ...

De heer Schrijen: <onverstaanbaar>.

De heer Claassen (PVV): Ja, nee precies, dat klopt. Maar uiteindelijk is dat blijkbaar niet, constateer ik, bij het CDA geland. Er waren overwegingen. En ik had in eerste instantie de vraag: wat waren dan uw overwegingen om dat niet te doen. Maar u gaf eigenlijk het antwoord al: omdat op basis van de zienswijze van BBB cumulatief dat al een probleem zou zijn. Maar ik constateer ook net bij de interruptie bij BBB dat dat... Mevrouw Schoolmeesters geeft aan dat dat helemaal op dat moment niet was. Dus dat is blijkbaar een interpretatie van de verkenner die niet correct is. Want mevrouw Schoolmeesters zegt: ja, nee, op dat moment was alles nog koek en ei. Dat dat nu niet is begrijp ik net ook uit de reactie, dat dat niet zo is. Misschien in de toekomst, maar toen was dat nog niet. Dus hoe bent u tot die cumulatie gekomen, terwijl mevrouw Schoolmeesters zegt: 'dat speelde toen niet', en u zegt: 'dat speelde wel'? En om onze gevoelens, onze chakra's goed weer open te krijgen op het eind van de dag, heb ik daar toch wel wat inzicht in nodig.

De voorzitter: Mijnheer Schrijen.

De heer Schrijen: U vraagt nu naar wat ik ook weer 'gevoel' noem, kijken, waarnemen. Volgens mij hebben we dat keurig geformuleerd hoor, dat ik geen toenadering zag, op geen enkele wijze, in dat gesprek. En ja, dat heb je wel nodig. Als één iemand de hand uitsteekt en de ander blijft een beetje zo staan... Ik heb dat vroeger ook wel eens met meisjes gehad, dat wordt niks hè.

De voorzitter: De heer Claassen, aan u het woord.

De heer Claassen (PVV): Dan zou dat de verklaring kunnen zijn waarom ik twee keer heb moeten trouwen, om de laatste keer dan wel dat gevoel te hebben. Maar dat beeld van hand uitsteken, armen over elkaar – ik weet niet waar u het op baseert.

De voorzitter: De heer Schrijen.

De heer Schrijen: U stond daar denk ik heel erg, van: ik wil graag meedoen. De exercitie doen om te kijken op inhoud of we elkaar kunnen vinden. En toch werd dat niet in die zin aanvaard. Ja, dan kun je dat spijtig vinden, maar ik heb dat geconstateerd. Dat is mijn verantwoordelijkheid.

De heer Claassen (PVV): Ja, akkoord. Dus dan betekent dat dat zowel de PVV als BBB een misconceptie hadden, die u heeft doorgrond. Want ook mevrouw Schoolmeesters gaf aan: dat speelde toen niet. Maar u heeft dat gevoeld. En op gevoel heeft u de keuze gemaakt. En ...

De heer Schrijen: Ja, ik heb...

De heer Claassen (PVV): ...een burger appte mij: 'Mensen stemmen op inhoud, en niet op gevoelens van de politici.'

De voorzitter: Mijnheer Schrijen.

De heer Schrijen: Ja, dat is een goeie. Maar dat heb ik u net proberen uit te leggen, dat niet alles... Vertrouwen, dat is niks academisch. Dat kun je in definities vatten, maar dat betekent nog niet dat het er is. En gevoelens, ja ik heb vastgesteld dat gevoelens wel een rol spelen, en beelden ook. Het zou ook niet in de politiek moeten, maar dat is overal aan de hand in dit land.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Tot slot. Dan constateer ik dat u dingen heeft gezien die wij niet hebben gezien. En dan had het toch netjes gestaan om dat toch misschien te valideren en niet alleen op die gevoelens te koersen.

De voorzitter: De heer Schrijen, gaat u verder.

De heer Schrijen: Ja, ik kom hier niet verder mee. Dat zal iets tussen ons blijven dan. Daar komen we denk ik nog wel over te praten, ergens na afloop. Dan loop ik de fracties maar af. De heer Nijskens, die had eigenlijk geen opmerking richting de verkenner. JA21, mijnheer Blijlevens, die verwees ook nog naar het tienpuntenplan, waarbij BBB en JA21 samen in Den Haag een soort alternatief scenario geschilderd hebben, dat nog voorligt. Dat is wel ergens een keer ter sprake gekomen. Dus van de andere kant, er is vanuit BBB nooit gezegd: dat is voor ons onbegonnen werk. In een bepaalde constellatie zou u zeker mee kunnen doen. In een andere constellatie niet. En uiteindelijk kom ik in mijn advies: laten we nu eens met vijf beginnen. En als je uiteindelijk een keer een zesde nodig hebt, dan kan dat. Maar dat heb ik meer naar LOKAAL-LIMBURG geschreven dan naar JA21, gelet op het advies dat ik gegeven heb. Ik bedoel, het is redelijk navolgbaar, hoop ik toch. Ik heb ook van mensen complimenten gekregen, dat ze op inhoud misschien wat anders verwacht hadden, maar dat ze wel goed konden volgen wat er gebeurd is. En dat waren niet mensen die direct hier in deze Statenzaal zitten. GroenLinks, ja ik kan me van mevrouw Jetten zeker... Dat gevoel van misschien wel onrechtvaardigheid dat erin zit, hè. Dat je niet tot de inhoud komt, dat je zo ver niet kunt komen, terwijl ik zelfs opschrijf dat ik dacht in het gesprek: het komt, ook op inhoud, heel dicht bij elkaar. En dan zijn de beelden uiteindelijk... Ja, dat moet ik ook vaststellen. En daar kan ik van alles van vinden, maar zoals ook het feit is: het gaat niet om wat ik vind, het gaat er ook om wat ik zie en wat ik op zichzelf aan waarneming gedaan heb. Mevrouw Plusquin, die moet ik mijn verontschuldigingen aanbieden. U zei: ik moest het uit de krant vernemen. Er moet ergens een telefoontje zijn geweest en ik weet dat u niet opnam. En u had ook geen voicemail. En toen heb ik nog gezegd: 'We moeten wel nog bellen.' En dat is niet gebeurd. Dus mijn verontschuldigingen daarvoor. Want op zichzelf heb ik geprobeerd in de loop van de tijd iedereen wel te informeren: waar staan we. Dus dat vind ik spijtig, dat u dat in de krant heeft moeten vernemen. Op zichzelf, over de uitslag kunt u niet verrast zijn. Dat was eigenlijk aan het begin wel duidelijk, dat die combinatie niet voor de hand zou liggen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Excuses aanvaard. Ik vond het inderdaad jammer om dat in de krant te lezen. Maar wij hebben het gesprek met u in ieder geval als heel prettig ervaren. Wij waren wel verrast over de inhoud. Want wat ik ook net in mijn betoog zei is dat eigenlijk de partijen die ook op groen gewonnen hebben – ik noem GroenLinks, Partij voor de Dieren, die hun winst hebben weten vast te houden, verdubbeling vorig jaar, D66 – dat die eigenlijk aan de voordeur al naar buiten zijn gewerkt. En dat betreur ik, want ik hoor hier heel veel over gevoel en over emoties, maar dit gaat over inhoud. En wij hebben echt gezegd: in een extraparlamentaire setting willen wij echt meedenken met de inhoud. We willen ook meedenken over een heel breed programma, wat eigenlijk Statenbreed gedragen kan worden. Dus ik was vooral verrast.

De voorzitter: De heer Schrijen.

De heer Schrijen: Ja, daar neem ik kennis van. Dan kom ik bij mevrouw Jenneskens, die op zichzelf ook wat meer... Ja, ik vond dat een heel mooi betoog. Ik heb vijf kleinkinderen, dus daar slaat dat ook op hè, de kindskinderen. Dus dat gaat verder dan nichtjes, want daar heb ik er zesentwintig van, geloof ik. Ja, ik kom uit een groot gezin. Ik ben de jongste van negen, dan krijg je dat. En mijn kleinkinderen zijn in de familie nog de jongste ook. Wat u op het eind zei, dat vind ik dus ook. Die drie punten, van: ga aan de slag, ga stabiel vooruit, vertrouwen. Ja, dat zijn wel dingen waar het over gaat. En dat is de volgende fase. En we zullen zien. Videbimus. Dan kom ik bij mijnheer Franssen, die zegt: heb je dat artikel in de... Ja, natuurlijk ken ik dat artikel. Daar hebben we het volgens mij ook twee keer over gehad, ik met u en de heer Peters. Want een Gedeputeerde, dat kunnen er zeven zijn, dat kan ook nog een deel zijn. Als je een paar deeltijd-Gedeputeerden neemt kunnen we met zijn negenen. Maar dat maakt het wel ingewikkeld hier, aan die tafel. Want uiteindelijk hebben die allemaal een stem. En ik heb in mijn ervaring wel zitten dat ook aan colleegetafels in een gemeente, als je daar heel veel mensen hebt zitten, die tellen niet voor de helft of voor twee tiende dan, hè. Die tellen helemaal mee, die deeltijdwethouders of -Gedeputeerden. Dus dat maakt het ingewikkeld. En ik vind dat echt iets voor de vervolgfase. Want op zichzelf, inhoudelijk was het met LOKAAL-LIMBURG – dat kunt u ook teruglezen – op zichzelf is dat overbrugbaar. Alhoewel we wat meer daarover aan het steggelen zijn. U zei dat al, je kunt natuurlijk een kleine meenemen. Dan ben je niet afhankelijk van één van de drie – zo zei u. Als die dan weglopen, dan heb je nog altijd een meerderheid. En zo kun je er ook over denken. En uiteindelijk, mevrouw Fischer moet ik ook mijn verontschuldiging maken. En dat zit hem in het feit: toen ik vanochtend ter voorbereiding van dit gesprek met u alle verslagen aan het lezen was, dan lees ik ook dat 50PLUS ook heeft gezegd: geef ons dat extraparlamenteair construct maar. Terwijl u in mijn verslag ziet dat ik dat alleen toeken aan de Partij voor de Dieren. Dus ja, het spijt me. Het zit allemaal links, waar mijn excuses vallen vandaag. Maar dat was niet terecht. Dus u had dat ook aangegeven. En u hebt... – en dat heb ik wel bij meerdere partijen horen zeggen, daarom heb ik het ook opgeschreven: probeer nou niet alles dicht te timmeren, geef ruimte voor debat. Dat maakt het hier ook leuker. En uiteindelijk moeten we met zijn allen in Limburg er beter van worden. De inwoners van Limburg, de bedrijven die hier zijn, alle bezoekers die wij krijgen, en hoe we dat gaan accommoderen, daar moet het in deze zaal over gaan. En daar hebben we nog heel veel te doen. En ik wens u daarbij de komende vier jaar heel veel succes.

De voorzitter: Mevrouw Fischer had nog een vraag aan u.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, klopt. U zei in het begin dat er spreadsheets waren waarop stond welke partijen met elkaar in verbinding waren, en goed op elkaar... Wij hebben die ook gemaakt, van alle partijen. En ik moet zeggen...

De heer Schrijen: Ik doelde ook op die van u, hè.

Mevrouw Fischer (50PLUS): O, u doelde...

De heer Schrijen: Ja.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dat mag u dan ook even zeggen.

De heer Schrijen: Nee, dat zat in de inleiding. Ik had alleen geteld. In uw combinatie kwam ik niet op 50%, en er zaten wat onmogelijkheden in.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, dat klopt. Maar onmogelijkheden zijn er ook om te strepen, dan hou je de mogelijkheden over. Dus dat is prima.

De heer Schrijen: Ja.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Maar nee, dan vind ik het goed. Ik dacht dat er nog andere waren. En ik denk: ja, misschien...

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schrijen, was u bij een afronding? Had ik dat goed?

De heer Schrijen: Ja, niet iedereen zal tevreden zijn. En daar leef ik mee.

De voorzitter: Ik denk, ondanks dat niet iedereen even tevreden is dat ik oprecht mag zeggen dat ik u namens de Provinciale Staten mag bedanken voor de eerste fase, waarin u toch bereid was om ons mee te helpen. Dank daarvoor.

Applaus

De voorzitter: Dat legt de lat gelijk een stuk hoger voor de volgende fase. Er is, zoals ik daarstraks al aangaf, ook één motie ingediend met een opdracht aan het College. En de Gedeputeerde Roefs zal daar even kort op reageren.

Gedeputeerde Roefs: Dank u wel, voorzitter. Voor de mensen die vanmorgen aanwezig waren bij de Interim Statencommissie zal duidelijk zijn dat in ieder geval de eerste twee punten in het dictum, dat ik die vanmorgen ook zo beantwoord heb. Dat dat precies is wat we op dit moment aan het doen zijn. En als het gaat om het derde punt, dan is het in feite aan u om te melden dat u dat graag zo wilt. Ik heb ook gezegd dat wij ook van plan waren om het voor te leggen. Nu staat het hier duidelijk, het moet alleen georganiseerd worden. En de motie is oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Roefs. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging over het verslag van de verkenner. Wij gaan zo dadelijk over op stemming over de vier ingediende moties. Maar omdat toch een groot deel van uw Staten dit voor de eerste keer gaat doen, zoals aangekondigd hebben wij even één keer een proefstemming. Dus dat is geen echte motie of iets, het is puur alleen voor het oefenen. Dus hecht daar niet te veel inhoudelijke waarde aan. En daarna gaan we over tot stemming over de vier echte moties waar het wel over gaat. Ik geef allereerst het woord aan de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik wil even een kort punt van orde. Wij zouden graag even een korte schorsing hebben om de proefstemming voor te bereiden. Nee, om even kort overleg te hebben.

De voorzitter: Als u daar het dictum van die motie ziet, dan snap ik dat meteen. Ik kijk even naar de heer Theuns, die had ook nog een verzoek of een vraag of een opmerking.

De heer Theuns (CDA): Ja ook een punt van orde, voorzitter. Maar misschien kan dat meegenomen worden in de schorsing. Dus prima als we even gaan schorsen. Maar ik constateer eigenlijk: er liggen vier moties voor, waarbij motie 61, motie 62 en motie 63 ik een opmerking heb, of eigenlijk een vraag ook aan de indieners ervan. Motie 61 is eigenlijk een oproep aan het College. Dat gaat ook niet over het punt wat hier voorligt, op dit moment. En bij motie 62 en 63 constateer ik dat het vooral een inhoudelijke opdracht aan de informateur is, waar motie 64 dat niet is en het gewoon een procesmatige motie is. En hoewel ik het met de inhoud van sommige moties helemaal hartgrondig eens ben, heb ik zoiets richting de indieners van: zouden ze de motie niet aan willen houden tot het moment dat we hier uiteindelijk ook iets bespreken wat uit die informatiefase komt. En dan kunnen dan partijen zich daarover uitspreken. Want nu sturen we eigenlijk informateurs al met een inhoudelijke opdracht op pad, en dat zou ik niet zo charmant vinden. Dus zelfs als werd voorgesteld met CDA-verkiezingsprogramma mee te geven als kader, dan weet ik niet of ik daar voor zou zijn.

De voorzitter: Het feit dat het College iets wordt opgeroepen is niet strijdig. Dat kan. En het past ook binnen het debat. Dus we kunnen over alles stemmen. U vraagt aan alle vier... Met name die andere drie? Meer andere drie. Dan zal ik even willen vragen, de heer Claassen: bent u bereid om de motie aan te houden, zoals de heer Theuns dat vraagt? Of wilt u hem gewoon in stemming brengen? Dan wordt die motie in stemming gebracht. Ik kijk even naar de heer Megens. In stemming. En tot slot... Nou ja, die lijkt mij eigenlijk toch wel duidelijk. Die is ook met meerderheid. Maar ik kijk toch even naar mevrouw Schoolmeesters, waar u de bevestiging van de... Ik vond het al een rare. Mevrouw Jenneskens, wilt u de motie aanhouden of in stemming brengen? Dan wordt er gewoon over alle vier gestemd. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ook onze fractie sluit zich eigenlijk aan bij het betoog van mijn voorganger, zonet. Die mening waren wij ook toegedaan. Maar een vervolgvraag erop is, omdat het eigenlijk niet op de agenda staat: kunnen wij naar aanleiding van deze moties nog vragen stellen aan de indieners? Want het is natuurlijk vreemd wat hier gebeurt.

De voorzitter: Het is het proces zoals we het van tevoren hebben afgesproken. Want daar heb ik aangegeven, en meerdere van u ook, dat er moties zouden worden ingediend. En ze zijn ingediend in de eerste termijn, en dat was ook op dat moment dan het momentum om even verduidelijking te vragen waar die motie dan precies toe oproept.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, als ik u daar even mag tegenspreken. Kijk, als ik bijvoorbeeld zie een motie van de PVV. De PVV is vroegtijdig hier aan het woord geweest. Maar toen de motie ons eigenlijk werd aangereikt was zijn spreektijd voorbij. Dus welke mogelijkheid hadden wij als fractie dan om eigenlijk een vraag erover te stellen. Vandaar verzoek ik u nu – ik weet niet of de behoefte leeft bij andere fracties – om daar toch nog even ruimte voor te geven.

De voorzitter: Daarmee doet u eigenlijk een oproep voor een tweede termijn, wat we van tevoren niet hebben afgesproken. Dus ik hou me gewoon aan de afspraken die we vanmorgen met elkaar gemaakt hebben. Ja, ik kan het niet mooier maken. Ik doe gewoon wat u met elkaar heeft afgesproken. En als u een punt van orde maakt: 'ik wil graag alsnog een tweede termijn', dan kan ik dat in stemming brengen. En als een meerderheid vindt dat er een tweede termijn moet komen, dan komt er een tweede termijn. Als een meerderheid zegt: nee, u moet het doen met de moties want die zijn duidelijk genoeg, dan moet u een oordeel vellen over de moties zoals u ze gekregen heeft. Mooier kan ik het niet maken.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nee, ik snap dat u het niet mooier kunt maken, en ik kan ook uw redenering volgen. Alleen hoop ik ook dat u kunt begrijpen dat de mogelijkheid eigenlijk voor ons naar aanleiding van de woordvoering en de uiteindelijke voorzet van de motie ongelukkig vielen. En daar laat ik het ook bij.

De voorzitter: Wellicht helpt het dat de heer Kuntzelaers heeft gevraagd om even een moment van schorsing. En dan kunt u nog altijd naar de indiener gaan, als u een vraag heeft, voor een nadere toelichting. En ik denk, gezien de reacties van de rest, dat wij het zo gaan doen. Ik schors de vergadering. Ik kijk even, wou ik zeggen, naar de heer Kuntzelaers, maar ik zie hem even niet. O, die zit daar. U zat even verstopt. Hoelang heeft u nodig?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Tien minuten.

De voorzitter: De vergadering voor tien minuten geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Wij constateren dat er nu 42 Statenleden aanwezig zijn, en dat zal dan bij de stemming ook moeten blijken. Zoals aangekondigd, er is één proefstemming. En ik sta geen stemverklaringen toe. Ik heb geen idee waar deze vandaan komt: Tijdens de Statenlunch wordt hoofdzakelijk als achtergrondmuziek heavy metal gedraaid. Bent u daarvoor of bent u daartegen? De stemming is nu geopend. De stemming is gesloten. Hè, hadden we hem nou toch maar serieus gedaan. Er zijn toch best wel veel metalfans in de zaal, dat is toch wel heel frappant. Ik ga er toch eens over nadenken. Helaas, zoals afgesproken heeft deze stemming geen waarde. De volgende vier wel, en ik ben blij dat het in ieder geval goed gegaan is, dat u allemaal weet hoe het werkt. Ik stel nu serieus aan de orde: de vier moties. En te beginnen, gewoon in volgorde: motie 2961: Vooruit Limburg pak stikstofproblematiek aan. En er zijn wel stemverklaringen. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, motie 2961 van collega van de partij D66 is een sympathieke motie. Maar die gaan wij niet steunen. En ik zou alvast willen aankondigen dat we bij deze motie en bij motie 2962 en motie 2963 hoofdelijke stemming willen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Stemverklaring afgeven bij 2961. We zijn van mening dat alle drie de punten vanmorgen al in de commissie zijn toegezegd door het College en daarom deze motie overbodig is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Inderdaad, motie 61 vanochtend in de commissie al eigenlijk allemaal ingewilligd en daarmee overbodig. En misschien voor de Bühne zou je zelfs kunnen zeggen, en als eerbetoon aan de heer Baneke van GroenLinks die ooit moties niet indiende voor de Bühne zullen wij tegenstemmen.

De voorzitter: De heer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Ja, ik sluit me aan bij de woorden van mijn voorganger, voorzitter. Ook wij vinden deze motie overbodig, omdat vanochtend eigenlijk alles al is toegezegd.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik zal wat meer afstand houden van de microfoon. Wij achten deze motie 61 ook overbodig omdat vanochtend al is toegezegd.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, het is niet afgesproken, daar lijkt het wel op. Maar inderdaad, alle drie de punten zijn vanmorgen in de commissie aan bod geweest. Wij zijn op zich niet tegen wat hier staat, maar hij is overbodig en daarom stemmen we toch tegen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, LOKAAL-LIMBURG sluit zich ook aan bij de woorden van zonet. Dit is vanochtend in de commissie uitvoerig aan de orde geweest en er zijn toezeggingen gedaan, en vandaar dat wij hierdoor zullen tegenstemmen, ondanks het feit dat wij inhoudelijk begrijpen dat er toezeggingen zijn gedaan.

De voorzitter: Dank u wel. Resumé, wij gaan zo dadelijk via de kastjes stemmen over moties 2961 en 2964, en tussendoor...

De griffier: Eerste drie allemaal.

De voorzitter: O, alle drie? Alle drie. Neem me niet kwalijk, ik begreep: de twee. 61, 62, 63 hoofdelijk. En 64 gaat met de kastjes. Nog iemand voor een stemverklaring over een van de moties? Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): O ja inderdaad, ik wil graag een stemverklaring afgeven voor de laatste motie. Maar dat doe ik dan als 64 aan de beurt is.

De voorzitter: U mag het zelf kiezen, u mag het ook nu doen.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dan doe ik het nu, heb ik het maar gehad. Aangezien uit onze inbreng vandaag blijkt dat 50PLUS eigenlijk weinig heil ziet in datgene wat de verkenner als eindverslag en advies heeft uitgebracht mag het duidelijk zijn dat 50PLUS de heer Schrijen in het vervolgtraject als informateur niet zal steunen. Dit laat onverlet dat 50PLUS de capaciteiten van de tweede kandidaat, informateur mevrouw Dassen, hoog acht en dat wij haar als informateur de informateursklus zien klaren.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Daarom stem ik tegen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. De heer Theuns.

De heer Theuns (CDA): Ja, ik dacht dat we de stemverklaring per motie gingen doen, maar dan zal ik het nu meteen doen. Bij motie 62 als ook 63 zullen wij tegenstemmen, omdat wij gewoon vinden ten principale dat je de informateur niet op voorhand een inhoudelijke opdracht mee moet geven, maar dat die hun handen vrij moeten hebben. Dus daarom stemmen wij tegen deze moties. En dat heeft niet zozeer met de inhoud te maken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan doen we het gewoon allemaal in één keer. Dan is het voor eenieder duidelijk dat we bij iedereen dan maar meteen dezelfde afspraak maken, en dan kunnen we daarna in één keer door met stemmen. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, voor ons geldt ook dat motie 62 en 63, wij daar tegen zullen stemmen vanwege de fase van het informatieproces.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, wij gaven zonet eigenlijk al aan dat we er wat vragen over wilden stellen nog. En voor ons is er nog wat onduidelijkheid. En als er onduidelijkheid is, dan stemmen wij tegen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, even over motie 2964. Wij wensen de beide informateurs heel veel succes bij hun opdracht en wat dies meer zij. Maar de opdracht van de formerende partijen is de opdracht van de formerende partijen. Daarom zouden wij tegen die motie stemmen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Het is vandaag een heuglijke dag, voorzitter. Ik sluit me bij de vorige spreker aan.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. Nou, ik sluit me ook bij het dreamteam van D66 en de PVV aan. En daarbij heb ik over de motie 2963... Dat vind ik ook een heel sympathieke motie, maar we vinden niet dat we... Dat gaat over die landbouwgrond, zon op landbouwgrond. We willen dat bij voorkeur niet. We willen het ook niet uitsluiten, daarom stemmen wij daartegen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even rond of er nog iemand over een van de moties een stemverklaring wil afleggen. Dat is niet het geval. Dan gaan we nu over tot stemming. De griffier zal de namen oplezen, beginnend bij mevrouw Van Eijk, hadden we daarstraks geconstateerd. En aan de orde is: motie 2961 Vooruit Limburg pak stikstofproblematiek aan.

De griffier: Van Eijk.

Mevrouw Van Eijk: Tegen

De griffier: Fischer-Otten.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Tegen.

De griffier: R. Franssen.

De heer R.F.R.P. Franssen (BBB): Tegen.

De griffier: R.J.H. Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Tegen.

De griffier: De heer Gabriëls.

De heer Gabriëls (GroenLinks): Voor.

De griffier: Goossen is afgemeld. Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Tegen

De griffier: Heijnen.

De heer Heijnen (BBB): Tegen.

De griffier: Hermans.

De heer Hermans (PVV): Tegen.

De griffier: Huizing.

De heer Huizing (BBB): Tegen.

De griffier: Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voor.

De griffier: Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Voor.

De griffier: Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Tegen.

De griffier: Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Tegen.

De griffier: Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): Tegen.

De griffier: Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Tegen.

De griffier: Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Voor.

De griffier: Megens.

De heer Megens (PVV): Tegen.

De griffier: Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Voor.

De griffier: Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Tegen.

De griffier: Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Tegen.

De griffier: Peters, afwezig. Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voor.

De griffier: Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Tegen.

De griffier: Queisen.

De heer Queisen (BBB): Tegen.

De griffier: Satijn.

De heer Satijn (VVD): Tegen.

De griffier: Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Tegen.

De griffier: Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Tegen.

De griffier: Schyns, afgemeld. Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Tegen.

De griffier: Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Voor.

De griffier: Theuns.

De heer Theuns (CDA): Tegen.

De griffier: Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Voor.

De griffier: Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Tegen.

De griffier: Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Voor.

De griffier: Wetemans.

De heer Wetemans (BBB): Tegen.

De griffier: Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Tegen.

De griffier: Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Tegen.

De griffier: Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Tegen.

De griffier: Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Tegen.

De griffier: Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Tegen.

De griffier: Bloi.

De heer Bloi (VVD): Tegen.

De griffier: Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): Tegen.

De griffier: Bosch.

De heer Bosch (PVV): Tegen.

De griffier: Claassen.

De heer Claassen (PVV): Tegen.

De griffier: Mevrouw Depondt en Driessen, afwezig.

De voorzitter: Dank u wel, griffier. Deze motie is verworpen, met 9 stemmen voor en 33 stemmen tegen. Komen wij bij de tweede motie: motie met nummer 2962, de motie Deadline 2035. Griffier.

De griffier: Van Eijk.

Mevrouw Van Eijk: Tegen

De griffier: Fischer-Otten.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Voor.

De griffier: R.F. Franssen.

De heer R.F.R.P. Franssen (BBB): Tegen.

De griffier: R.J. Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Tegen.

De griffier: De heer Gabriëls.

De heer Gabriëls (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Tegen

De griffier: Heijnen.

De heer Heijnen (BBB): Tegen.

De griffier: Hermans.

De heer Hermans (PVV): Voor.

De griffier: Huizing.

De heer Huizing (BBB): Tegen.

De griffier: Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Tegen.

De griffier: Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Voor.

De griffier: Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Tegen.

De griffier: Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): Tegen.

De griffier: Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Tegen.

De griffier: Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Tegen.

De griffier: Megens.

De heer Megens (PVV): Voor.

De griffier: Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Tegen.

De griffier: Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Tegen.

De griffier: Peters, afwezig. Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Tegen.

De griffier: Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Tegen.

De griffier: Queisen.

De heer Queisen (BBB): Tegen.

De griffier: Satijn.

De heer Satijn (VVD): Tegen.

De griffier: Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Tegen.

De griffier: Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Tegen.

De griffier: Schyns, afgemeld. Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Tegen.

De griffier: Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Theuns.

De heer Theuns (CDA): Tegen.

De griffier: Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Tegen.

De griffier: Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Tegen.

De griffier: Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Tegen.

De griffier: Wetemans.

De heer Wetemans (BBB): Tegen.

De griffier: Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Tegen.

De griffier: Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Tegen.

De griffier: Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Tegen.

De griffier: Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Voor.

De griffier: Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Voor.

De griffier: Bloi.

De heer Bloi (VVD): Tegen.

De griffier: Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): Tegen.

De griffier: Bosch.

De heer Bosch (PVV): Voor.

De griffier: Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voor.

De griffier: Depondt en Driessen, afgemeld.

De voorzitter: Dank u wel. En natuurlijk een correctie, ik zei het verkeerd, het is de motie: Deadline 2035, voor de notulen. De motie is verworpen met 8 voor en 34 tegen. Komen we bij motie 2963, de motie Volgens de volgtijdelijke zonneladder. De griffier.

De griffier: Van Eijk.

Mevrouw Van Eijk: Tegen

De griffier: Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Tegen.

De griffier: R.F. Franssen.

De heer R.F.R.P. Franssen (BBB): Tegen.

De griffier: R.J. Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Tegen.

De griffier: Gabriëls.

De heer Gabriëls (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Goossen, afgemeld. Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Tegen

De griffier: Heijnen.

De heer Heijnen (BBB): Tegen.

De griffier: Hermans.

De heer Hermans (PVV): Voor.

De griffier: Huizing.

De heer Huizing (BBB): Tegen.

De griffier: Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Tegen.

De griffier: Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Voor.

De griffier: Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Tegen.

De griffier: Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): Tegen.

De griffier: Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Tegen.

De griffier: Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Tegen.

De griffier: Megens.

De heer Megens (PVV): Voor.

De griffier: Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Tegen.

De griffier: Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Tegen.

De griffier: Peters, afgemeld. Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Tegen.

De griffier: Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Tegen.

De griffier: Queisen.

De heer Queisen (BBB): Tegen.

De griffier: Satijn.

De heer Satijn (VVD): Tegen.

De griffier: Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Tegen.

De griffier: Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Tegen.

De griffier: Schyns, afgemeld. Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Tegen.

De griffier: Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Tegen.

De griffier: Theuns.

De heer Theuns (CDA): Tegen.

De griffier: Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Tegen.

De griffier: Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Tegen.

De griffier: Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Tegen.

De griffier: Wetemans.

De heer Wetemans (BBB): Tegen.

De griffier: Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Tegen.

De griffier: Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Tegen.

De griffier: Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Tegen.

De griffier: Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Voor.

De griffier: Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Tegen.

De griffier: Bloi.

De heer Bloi (VVD): Tegen.

De griffier: Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): Tegen.

De griffier: Bosch.

De heer Bosch (PVV): Voor.

De griffier: Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voor.

De griffier: Depondt-Olivers, Driessen: afgemeld.

De voorzitter: Dank u wel, griffier. Deze motie is verworpen, met 6 voor en 36 tegen. Komen we bij motie 2964, de motie Aanstellen twee informateurs. Daarvoor gaan we naar de stemkastjes. En de griffier helpt even mee. De stemming wordt geopend.

De griffier: Is geopend.

De voorzitter: De stemming is geopend. Stemming is gesloten. Dat gaat over 2964. Deze motie is aangenomen, met 30 voor en 12 tegen.

3 Sluiting

Dames en heren, daarmee zijn we aan het eind van de vergadering. Ik wil u allen complimenteren met de wijze waarop we vandaag met elkaar hebben gedebatteerd. Dank daarvoor. Nogmaals dank aan de verkenner, voor zijn aanwezigheid en inbreng. Fijn mijnheer Schrijen, dat u bereid was ...

De griffier: Er is nog een nazit.

De voorzitter: Er is nog een nazit, voor degenen die nog de tijd en de ruimte hebben. In de Grote Staat kunt u nog even napraten met elkaar. Dank voor inbreng en aanwezigheid, ook voor de aanwezige pers en de mensen op de publieke tribune of thuis. Vergadering gesloten.

(Einde van de vergadering om 17.53 uur)

De notulen van de vergadering van 14 april 2023 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 12 mei 2023.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter